



การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาเพชรบุรี

โดย

นายชาคริต แสงกระจ่าง



การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผนก ข

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขต  
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี



โดย  
นายชาคริต แสงกระจ่าง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM PERFORMANCE OF  
KONGKARAM SCHOOL



By  
Mr. Chakrid SANGKRAJANG

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for Master of Education EDUCATIONAL ADMINISTRATION  
Department of Educational Administration  
Academic Year 2025  
Copyright of Silpakorn University



660620124 : การบริหารการศึกษา แผน ข

นาย ชาศริต แสงกระจ่าง: การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณา  
ราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก :  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร. ชัตติยา ดั่งสำราญ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน  
โรงเรียนคณาคราม 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณา  
คราม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนคณาคราม จำนวน 86 คน และ  
บุคลากรของโรงเรียนคณาครามในการสัมภาษณ์ จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความ  
คิดเห็นและแบบบันทึกการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลข  
คณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณาคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน  
ระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น  
รายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนา  
นักเรียน และด้านการส่งต่อ

2. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณาคราม มี 5 แนวทาง  
ได้แก่ 1) ควรใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน โดยมีการออกแบบให้ใช้งานง่าย 2)  
ควรมีการจัดประชุมคัดกรองนักเรียนภายในโรงเรียนเพื่อการวางแผนการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็น  
ระบบ 3) ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ทำความรู้จักและเข้าใจตัวเองมากยิ่งขึ้น 4) ควร  
อบรมพัฒนาทักษะต่างๆ ในการให้คำปรึกษาสำหรับครู เช่น ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์  
ทักษะการควบคุมอารมณ์ และทักษะการเป็นผู้ฟังที่ดี 5) ควรมีการประชุมเพื่อพัฒนาแบบฟอร์ม  
สำหรับการส่งต่อนักเรียน เพื่อที่จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบรายต่อไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ  
นักเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ

660620124 : Major EDUCATIONAL ADMINISTRATION

Mr. Chakrid SANGKRAJANG : STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM  
PERFORMANCE OF KONGKARAM SCHOOL Thesis advisor : Adjunct Assistant Professor  
Dr. Khattiya Duangsamran

The purposes of the research were to determine 1) the Kongkaram student care system and 2) the guidelines for Kongkaram student care system development. The population of this research was 86 Kongkaram School persons, as well as the interview, was 4 participants. The research instruments were questionnaires and focus group discussions. Frequency, percentage, means, standard deviation, and content analysis were applied for statistical data to report findings.

The results of this research were as follows :

1. The Kongkaram student care system was at a high level of overall results and total of each aspect by arranging means from the highest number to the lowest number, namely individual student awareness, student screening, student prevention and correction, student development and encouragement and student transfer.

2. The guideline of Kongkaram School's student care system development has 5 steps as follows: 1) A standardized behavior observation form should be employed, with a design that ensures ease of use. 2) It is recommended that student screening meetings be conducted within the school to ensure systematic planning of the screening process. 3) It is recommended that activities be organized to enable students to gain a deeper understanding of themselves. 4) Training programs should be implemented to enhance teachers' counseling competencies, including skills in creative questioning, emotional regulation, and active listening. 5) It is recommended that meetings be held to develop a standardized referral form for students, in order to ensure that subsequent responsible parties have comprehensive and systematic access to in-depth information about the students.

## กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชัตติยา ตังวสาราญ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. วรกาญจน์ สุขสดเขียว ประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร.สมใจ เดชบารุง ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ จนสำเร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทั้งหลายเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาของ โรงเรียนคณาภิบาลทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทั้งคำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในครั้งนี้

ขอบคุณพี่เพื่อนน้องนักศึกษาภาควิชาการบริหารการศึกษา และขอบคุณพี่เพื่อนน้องโรงเรียน คณาภิบาลทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ธุรการของภาควิชาการบริหารการศึกษาที่ช่วย อำนวยความสะดวกด้านการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ขอขอบคุณความตั้งใจและความอดทนของตนเอง ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาอุปสรรคก็ไม่เคยละทิ้งความตั้งใจและเพียรพยายามจนสามารถทำงานวิจัยสำเร็จ ลุล่วงด้วยดี คุณความดีและคุณประโยชน์จากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ คุณพ่อสามารถ แสงกระจ่าง และคุณแม่ชัมย์พร แสงกระจ่าง ญาติมิตร ครอบครัว ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีอุปการะต่อ ผู้วิจัยทุกท่านผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

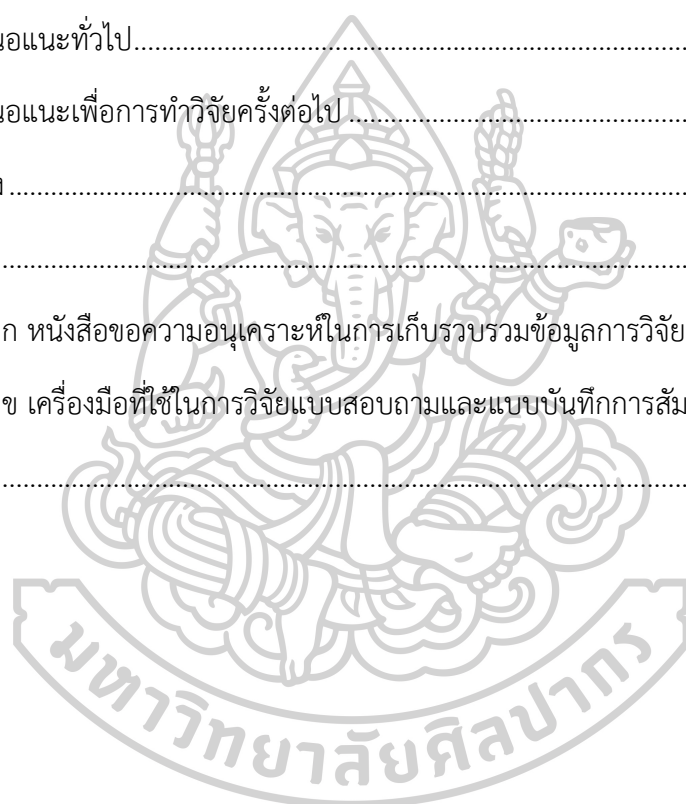
ชาคริต แสงกระจ่าง

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
ปัญหาของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ข้อคำถามการวิจัย.....	7
สมมุติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	11
ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	11
ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	13
วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	14
หลักการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	16

กระบวนการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน .....	17
บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน.....	26
ปัจจัยที่ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ .....	29
ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	30
ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนคงคาราม .....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	35
งานวิจัยในประเทศ.....	35
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	39
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย .....	43
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	43
ระเบียบวิธีวิจัย .....	43
แผนแบบการวิจัย .....	44
ประชากร .....	44
กลุ่มตัวอย่าง.....	44
ตัวแปรที่ศึกษา.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
สถิติที่ใช้ในการวิจัย .....	49
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	51
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	51
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม.....	53

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ....	60
โรงเรียนคงคาราม .....	60
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....	62
สรุปผลการวิจัย.....	62
การอภิปรายผล .....	64
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	70
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	70
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป .....	71
รายการอ้างอิง .....	72
ภาคผนวก.....	76
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	77
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามและแบบบันทึกการสัมภาษณ์.....	79
ประวัติผู้เขียน.....	87



## สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนบุคลากรของโรงเรียนคงคาราม .....	34
ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละ ของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม .....	51
ตารางที่ 3 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. 53	
ตารางที่ 4 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. 53	
ตารางที่ 5 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. 55	
ตารางที่ 6 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. 56	
ตารางที่ 7 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. 57	
ตารางที่ 8 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. 58	



## สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย .....	9
แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย.....	10
แผนภูมิที่ 3 กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนของครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง .....	20
แผนภูมิที่ 4 กระบวนการดำเนินงานและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน .....	22



## บทที่ 1 บทนำ

ในยุคปัจจุบันสังคมกำลังก้าวเข้าสู่ช่วงของ Digital Disruption ซึ่งเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนทุกช่วงวัย รวมถึงส่งผลกระทบต่อระบบหลักของประเทศในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง หรือการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาซึ่งถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาองค์กรรวมของมนุษย์และเป็นเสาหลักในการขับเคลื่อนประเทศชาติ การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพของเด็กและเยาวชน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และศีลธรรม อันสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขที่ 4 พ.ศ. 2562 โดยในมาตรา 6 ระบุว่าการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ในทุกมิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต อีกทั้งต้องเสริมสร้างทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนี้ในมาตรา 22 ได้เจาะจงแนวทางจัดการศึกษาว่าควรตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาตนเองได้ โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีความสำคัญที่สุด กระบวนการพัฒนา<sup>1</sup> ทั้งนี้การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ถือเป็นภูมิคุ้มกันในชีวิตของนักเรียนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้วางนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และจุดเน้นเพื่อพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้สิทธินักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังมุ่งพัฒนาความรู้และความสามารถของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อให้สามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวนี้ถือเป็นกระบวนการบริหารที่สำคัญยิ่ง ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ<sup>2</sup> การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน รวมถึงหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานอย่างใกล้ชิด โดยการช่วยเหลือนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านการเรียน สุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคม นักเรียนทุกคนจะได้รับการสนับสนุน การพัฒนา และการป้องกันในด้านการเรียนรู้ รวมถึง

---

<sup>1</sup>“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม134, ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 14.

<sup>2</sup>สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2566** (ม.ป.ท., 2566), 3.

การส่งเสริมความสามารถพิเศษอย่างเหมาะสมและทั่วถึง ในปัจจุบันเป็นที่ตระหนักว่าสังคมได้แปรเปลี่ยนไปมาก ส่งผลให้นักเรียนต้องมีการปรับตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง อันก่อให้เกิดปัญหาติดตามมาสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ดังนั้นการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือการป้องกันมิให้ปัญหาเกิดขึ้น

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ท่ามกลางผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เอื้ออำนวย สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้พฤติกรรมและความต้องการของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันแตกต่างอย่างมากจากที่ผ่านมา ในบริบทเช่นนี้โรงเรียนหรือสถานศึกษาในฐานะหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับนักเรียนที่สุด ควรมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการดูแลและช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ โดยต้องอาศัยขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน มีหลักฐานรองรับ และใช้รูปแบบหรือเทคนิค รวมถึงวิธีการที่ได้รับการศึกษาวิจัยมาอย่างเหมาะสม เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุที่แท้จริง อันจะช่วยนำไปสู่การกำหนดแนวทางแก้ไขได้อย่างครอบคลุม กระบวนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือเข้าถึงนักเรียนอย่างครอบคลุมและใกล้ชิด นอกจากนี้การพัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการดังกล่าว รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ถือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาผู้เรียน การดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยสร้างความเป็นระบบ และทำให้ผลลัพธ์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทางหน่วยงานศึกษานิเทศก์เองก็ได้เล็งเห็นความสำคัญนี้ จึงได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาและปรับปรุงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้สะท้อนวิสัยทัศน์ดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทุกคนบนพื้นฐานของแนวคิดที่ว่าผู้เรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่<sup>3</sup> ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนี้ไม่เพียงแต่สนับสนุนคุณภาพชีวิต ความรู้ และทักษะต่าง ๆ ของนักเรียน แต่ยังมีมุ่งหวังให้พวกเขาเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข พร้อมตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคมในอนาคต

โดยในปัจจุบันการพัฒนาของสื่อและเทคโนโลยีในปัจจุบันมีความก้าวหน้าและเข้าถึงได้สะดวกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มของเด็กและเยาวชนที่นำเทคโนโลยีมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน จากการสำรวจการใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยประจำปี 2565 พบว่าเด็กและ

<sup>3</sup>หน่วยงานศึกษานิเทศก์, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างกรมสามัญศึกษา, (กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2555), 21-26.

เยาวชนที่มีอายุน้อยกว่า 22 ปี ใช้เวลาในออนไลน์เฉลี่ยอยู่ที่ 8 ชั่วโมง 24 นาทีต่อวัน<sup>4</sup> โดยวัตถุประสงค์ในการใช้ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ติดต่อสื่อสารสนทนา คิดเป็น 73.92% 2) กิจกรรมสนทนา การ คิดเป็น 64.20% และ 3) รับบริการออนไลน์ทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 54.15% ซึ่งสื่อที่ทันสมัยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กเยาวชนเกิดปัญหาด้านพฤติกรรมต่างๆ อาทิ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต ปัญหายาเสพติด ปัญหาการเรียนรู้อย่างไร รายงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ระบบและบริการสนับสนุนทางจิตใจและจิตสังคมสำหรับเด็กและวัยรุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิกฉบับประเทศไทย กล่าวว่า เด็กและเยาวชนหลายคนในประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาสุขภาพจิตซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประการ โดยพบว่าวัยรุ่นไทยอายุ 10-19 ปี ประมาณ 1 ใน 7 คน และเด็กไทยอายุ 5-9 ปี ประมาณ 1 ใน 14 คน มีความผิดปกติทางจิตประสาทและอารมณ์ อีกทั้งการฆ่าตัวตายเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับสามของวัยรุ่นไทย โดยการสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนทั่วโลกในส่วนของประเทศไทยเมื่อปี 2564 (2021 Global School-based Student Health Survey) พบว่า ร้อยละ 17.6 ของวัยรุ่นอายุ 13-17 ปี มีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย<sup>5</sup> นอกจากนี้ปัญหาสุขภาพจิตดังกล่าวแล้วยังพบว่าผลสำรวจรายงานของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) พบว่า ประชากรทั่วโลก อายุ 15 - 64 ปี มีการใช้สารเสพติดผิดกฎหมาย 284 ล้านคน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 26 จากปี ค.ศ.2010 โดยสารเสพติดที่พบหลัก ๆ ได้แก่ กัญชา โอปิออยด์ แอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซี (ยาอี) ขณะที่ผลสำรวจในปี พ.ศ. 2563 พบว่าร้อยละ 4.6 ของเด็กและเยาวชนใช้สารเสพติดกฎหมายในรอบ 12 เดือน ขณะที่ผลการสำรวจปี พ.ศ. 2565 พบว่าเด็กและเยาวชน อายุ 18 - 19 ปี มีการสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น 10 เท่า จากร้อยละ 1 - 2 เป็นร้อยละ 9.7 ในระยะเวลาเพียง 3 ปี

กล่าวได้ว่าปัญหาสิ่งเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของชาติ นอกจากนี้การใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ รวมถึงสารเสพติดผิดกฎหมายอื่นๆ พบบ่อยขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าสัดส่วนการใช้กัญชา โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรใช้กฎหมายเข้าควบคุมสารเสพติดโดยเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่มีการบังคับใช้ (enforcement) ได้จริงในพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อบรรเทาผลกระทบที่จะตามมาควรติดตาม

<sup>4</sup>สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, “รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565,” สิงหาคม 2565, 79.

<sup>5</sup>ตฤณห์ โพธิ์รักษา, “อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน,” วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ 5, 2 (มีนาคม – เมษายน 2566): 111.

<sup>6</sup>ยูนิเซฟ ประเทศไทย, “รายงานสรุปการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ระบบและบริการสนับสนุนทางจิตใจ และจิตสังคม สำหรับเด็กและวัยรุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก” (ม.ป.ท, 2565.) 1.

ดูแลถึงผลกระทบทางกายและใจที่เกิดจากการใช้สารเสพติดที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้มาตรการการป้องกันโดยการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนสารเสพติดยังเป็นสิ่งที่จำเป็น<sup>7</sup>

แม้สถานศึกษาทุกแห่งจะมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีการปฏิบัติตามขั้นตอนตั้งแต่การคัดกรองมาจนถึงการดูแลช่วยเหลือตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่พบว่านักเรียนบางส่วนมีปัญหาที่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากกระทรวงสาธารณสุข จากสถิติการให้คำปรึกษาของสายด่วนสุขภาพจิต 1323 ประจำเดือนสิงหาคม 2566 ที่ผ่านมามีเด็กอายุ 11 – 19 ปี เข้ามาใช้บริการจำนวน 535 คน ซึ่งจำนวนของผู้ใช้บริการที่เป็นกลุ่มของเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น<sup>8</sup>

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการวางแผนบริหารจัดการและวางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน การพัฒนานวัตกรรมหรือเครื่องมือเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องให้การสนับสนุนและเป็นผู้ดำเนินการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้เป็นระบบ และมีรูปธรรมในการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยต้องเริ่มจากการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย การดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการประสานความร่วมมือไปพร้อมกัน

จากสภาพปัญหาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า การพิจารณาปัญหาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำไปสู่การวางแผน ส่งเสริม และดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามบริบทของโรงเรียน บริบทสังคม และการดำเนินชีวิตของนักเรียน ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องมีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยดำเนินการอย่างเป็นระบบขั้นตอนตามกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานที่ดีต่อไปในอนาคต

### ปัญหาของการวิจัย

โรงเรียนคงคารามเป็นสถาบันการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เป็นโรงเรียนสหศึกษาซึ่งอยู่ในความดูแลของกรมสามัญศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน ได้มีการดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลเชิงรายบุคคลโดยใช้แบบประเมิน SDQ (The Strength and

<sup>7</sup> ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติดเผยข้อมูลเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ใช้กัญชาแบบสูบสูงขึ้น 10 เท่าใน 3 ปี, เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.hfocus.org/content/2022/12/26694>.

<sup>8</sup> สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, สถิติการให้บริหารปรึกษา สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ประจำเดือนสิงหาคม 2566, เข้าถึงเมื่อ 1 ตุลาคม 2566, เข้าถึงได้จาก [https://www.facebook.com/photo?fbid=617649383881873&set=a.246397944340354&locale=th\\_TH](https://www.facebook.com/photo?fbid=617649383881873&set=a.246397944340354&locale=th_TH)

Difficulties Questionnaires) ซึ่งทำให้สามารถระบุรูปแบบและลักษณะปัญหาหลักที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนได้หลากหลายด้าน อาทิเช่นปัญหาด้านอารมณ์ พฤติกรรม สมาธิสั้น อาการอยู่หนึ่งไม่ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความมั่นคงในชีวิต ปัจจัยเรื่องเพศ ปัจจัยด้านความปลอดภัย และปัจจัยด้านการใช้สารเสพติด นอกจากนี้ยังพบข้อมูลปัญหาสะสมในมิติอื่นๆ ซึ่งรวมถึงปัญหาทางด้านการเรียน ความสมบูรณ์ของร่างกายและสุขภาพโดยรวม และเมื่อพิจารณาถึงบริบททางสังคมของนักเรียน พบว่าผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่มักประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น งานรับจ้างทั่วไป การทำไร่ ทำนา ทำสวน การเลี้ยงสัตว์ การประมง การค้าขาย การทำธุรกิจส่วนตัว ไปจนถึงการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลให้มีทั้งนักเรียนที่เป็นชาวท้องถิ่น และผู้ที่ย้ายตามครอบครัวมาจากพื้นที่อื่น อย่างไรก็ตามภาระหน้าที่ในการทำงานของผู้ปกครองมักก่อให้เกิดข้อจำกัดในแง่ของเวลาและความใส่ใจในการดูแลบุตรหลาน ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนต้องแบ่งเวลาเพื่อช่วยหารายได้พิเศษควบคู่กับการศึกษา ปัจจัยดังกล่าวนำไปสู่ข้อจำกัดในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนอย่างเต็มประสิทธิภาพ การขาดความร่วมมืออย่างเพียงพอระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนในการดูแลพฤติกรรมของนักเรียนมีผลกระทบต่อหลายด้าน ทั้งด้านพฤติกรรมส่วนบุคคลและความสำเร็จทางการศึกษา ตัวอย่างเช่นการใช้ภาษาหรือท่าทีที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การไม่ส่งงานหรือล่าช้าในการส่งงาน การมาโรงเรียนไม่ทันกิจกรรมเช้าแถวหรือกิจกรรมหน้าเสาธง การขาดเรียนบ่อยครั้ง ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความบกพร่องในด้านระเบียบวินัยตนเองของนักเรียน และสามารถก่อให้เกิดปัญหาระยะยาวทั้งในแง่พฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน<sup>9</sup>

จากปัญหาดังกล่าว โรงเรียนคงคารามได้มีการดำเนินการเพื่อสนองต่อนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งให้ความสำคัญกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีภูมิหลังและพื้นฐานชีวิตที่แตกต่างกัน อันนำไปสู่การแสดงออกของพฤติกรรมที่หลากหลายทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีความเสี่ยง ด้วยเหตุนี้โรงเรียนคงคารามจึงริเริ่มโครงการรักลูกผูกใจดีเพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายใต้แนวคิดการดำเนินงานที่มุ่งเน้นความเป็นองค์กรวมและยั่งยืน โครงการรักลูกผูกใจดีถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกสำคัญให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน โดยแนวทางปฏิบัติประกอบด้วยการจัดระบบดูแลที่ครอบคลุม การประชุมร่วมกับผู้ปกครองในระดับชั้นเรียน การสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการพัฒนานักเรียน รวมถึงการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โรงเรียนยังได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่มีบทบาทชัดเจน โดยแบ่งหน้าที่ออกเป็นทีมประสานซึ่งรับผิดชอบงานหลักในการดูแลนักเรียน และทีมอำนวยการที่ทำหน้าที่สนับสนุนและกำกับดูแลกระบวนการดำเนินงาน ตลอดจนทีมดำเนินการที่ผลักดันโครงการอย่างเป็น

<sup>9</sup>โรงเรียนคงคาราม, แผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พ.ศ. 2562-2564 , 6-8.

รูปธรรม เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งนักเรียนและชุมชนการศึกษา<sup>10</sup>

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนภายใต้ระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ในปีการศึกษา 2566 ได้พบว่า นักเรียนยังคงเผชิญกับปัญหาพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่างๆ จากผลการวิเคราะห์ระบุชัดเจนว่าปัญหาที่พบมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสุขภาพจิต พฤติกรรมอารมณ์ ดังนี้<sup>11</sup>

พฤติกรรมความเสี่ยง	กลุ่ม	ปีการศึกษา 2566	
		รวม	ร้อยละ
1. ด้านการเรียน	ปกติ	1,971	86.75
	เสี่ยง	176	7.75
	มีปัญหา	125	5.5
2. ด้านเศรษฐกิจ	ปกติ	1,972	86.80
	เสี่ยง	256	11.26
	มีปัญหา	44	1.94
3. ด้านการคุ้มครอง	ปกติ	2,037	89.66
	เสี่ยง	232	10.21
	มีปัญหา	3	0.13
4. ด้านสุขภาพร่างกาย	ปกติ	2,173	95.64
	เสี่ยง	82	3.61
	มีปัญหา	17	0.75
5. ด้านสุขภาพจิต พฤติกรรม อารมณ์	ปกติ	2,043	89.92
	เสี่ยง	198	8.71
	มีปัญหา	31	1.36
6. ด้านยาเสพติด	ปกติ	2,260	99.47
	เสี่ยง	8	0.35
	มีปัญหา	4	0.18
7. ด้านความปลอดภัย	ปกติ	2256	99.30
	เสี่ยง	10	0.44
	มีปัญหา	6	0.26
8. ด้านเพศ	ปกติ	2252	99.12

<sup>10</sup>โรงเรียนคงคาราม, แผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พ.ศ. 2562-2564 , 6-8.

<sup>11</sup>โรงเรียนคงคาราม, สรุปผลการคัดกรองนักเรียนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2566

พฤติกรรมความเสี่ยง	กลุ่ม	ปีการศึกษา 2566	
		รวม	ร้อยละ
	เสี่ยง	16	0.70
	มีปัญหา	4	0.18

**ที่มา :** โรงเรียนคงคาราม, สรุปผลการคัดกรองนักเรียนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2566

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงถึงผลการคัดกรองนักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2566 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงและปัญหาต่างๆ ในจำนวนที่ไม่น้อย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม เพื่อประยุกต์ใช้ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของพวกเขาให้ดีขึ้น นอกจากนี้การศึกษาในครั้งนี้ยังมุ่งหวังที่จะนำเสนอแนวทางสำหรับการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน อันจะส่งผลให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาและให้การช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อทราบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

คงคาราม

#### ข้อคำถามการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามไว้ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

เป็นอย่างไร

### สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยและเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับปานกลาง
2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม เป็นพหุแนวทาง

### ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย

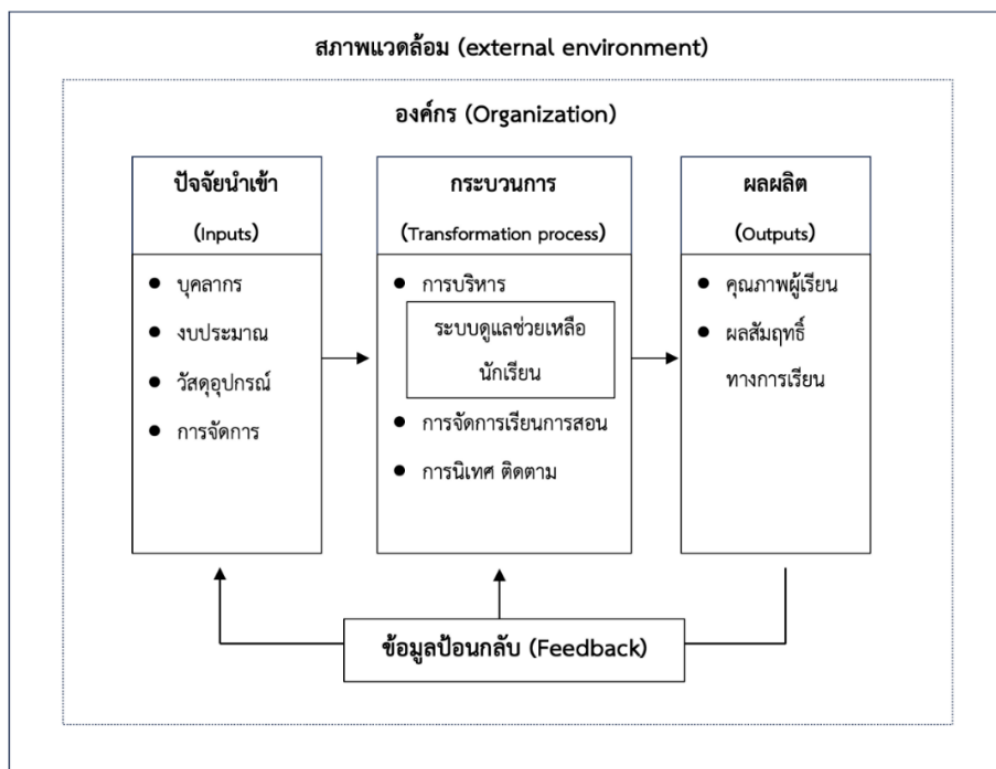
การวิจัยครั้งนี้อาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach) ตามแนวคิดของ ลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์ (Lunenburg and Ornstein) โดยกำหนดองค์ประกอบหลักที่ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Transformation Process) และผลผลิต (Outputs) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกันทั้งบริบทภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก (External Environment) นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง สำหรับระบบการจัดการศึกษาที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วยบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และกระบวนการบริหารจัดการ ส่วนองค์ประกอบกระบวนการ (Transformation Process) ประกอบด้วย การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ ติดตาม และตรวจสอบ ขณะที่ผลผลิต (Outputs) ได้รับความประเมินในด้านต่างๆ เช่น การลดจำนวนของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา การพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะตามความคาดหวัง การเสริมสร้างพฤติกรรมที่ตอบสนองคุณภาพผู้เรียนและการเพิ่มขึ้นของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน<sup>12</sup>

ในการพัฒนาระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้ สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการจัดการระบบนี้โดยมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดช่วงชีวิต แม้ว่าจะมีความแตกต่างในด้านเวลาและวิธีการเรียนรู้ ดังนั้น การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการดูแลช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 2) ความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นอยู่กับความร่วมมือของหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของสถานศึกษาในทุกๆระดับ ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครอบคลุม 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานหรือ

<sup>12</sup>Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein, **Educational Administration; Concepts and Practices**, 7<sup>th</sup> ed. (California: SAGE Publications, 2022), 23-26.

บุคลากรที่เหมาะสมตามความจำเป็น<sup>13</sup> ผู้วิจัยได้นำหลักการและแนวคิดข้างต้นมาใช้เป็นกรอบแนวทางเชิงอ้างอิงสำหรับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้อง ดังแผนภูมิที่ 1



แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ที่มา : Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein, *Educational Administration: Concepts and Practices*, 7<sup>th</sup> ed. (California: SAGE Publications, 2022), 25.

: กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2557), 35.

#### ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม ตามขอบเขตการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแนวคิดระบบการดูแล

<sup>13</sup>สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2559), 14.

ช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

**ที่มา :** กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา, แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2557), 35.

### นิยามศัพท์เฉพาะ

**ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน** หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่ มุ่งเน้นให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาตลอดจน บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ปัญหา และ 5) การส่งต่อ

**โรงเรียนคงคาราม** หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพชรบุรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีที่ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 346 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ 76000

## บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม โดยรวบรวมข้อมูลและสถิติจากแหล่งต่างๆ เช่น ตำรา เอกสารวิชาการ วารสาร เว็บไซต์ รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยขอเสนอสาระสำคัญดังนี้ (1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2) ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนคงคาราม (3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคนควรมีแนวทางการปฏิบัติและเครื่องมือในการสอนที่มีความชัดเจน ได้รับการพัฒนาภายใต้เกณฑ์มาตรฐานที่มีคุณภาพสูง พร้อมทั้งมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สามารถตรวจสอบและยืนยันได้ถึงประสิทธิผลของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

### ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนที่มีระบบขั้นตอน โดยมีการใช้เครื่องมือเพื่อนำมาอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ให้ความหมายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลหลักในการดำเนินงาน ร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนทั้งในและนอกสถานศึกษา อาทิเช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทุกคนที่มีส่วนร่วมสำคัญ โดยการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเน้นไปที่การส่งเสริมพัฒนาการ การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่แข็งแกร่ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งทักษะการดำรงชีวิตที่เหมาะสมและสามารถรับมือกับทุกวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ<sup>14</sup>

<sup>14</sup>สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2559), 8.

กรมสุขภาพจิต ได้ให้ความหมายว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการจัดการ และประสานงานร่วมกับครูหรือบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการรับการสนับสนุนและส่งเสริมจากทางโรงเรียนอีกด้วย<sup>15</sup>

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ ได้ให้ความหมายว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีโครงสร้างและขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการดูแลนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยกระบวนการนี้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งบุคลากรในสถานศึกษาและเครือข่ายภายนอก รวมถึงการใช้วิธีการและเครื่องมือที่ยึดตามมาตรฐานคุณภาพ ซึ่งสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้อย่างโปร่งใสและน่าเชื่อถือ<sup>16</sup>

สำนักวิชาการและมาตรฐาน ได้อธิบายความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนการดำเนินงานชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยวิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม ทั้งนี้ ครูที่ปรึกษาทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงาน พร้อมทั้งมีการประสานงานระหว่างครูที่ปรึกษาและบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกอย่างครอบคลุม นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมจากโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนครอบคลุมถึงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การป้องกันปัญหา ตลอดจนการแก้ไขสถานการณ์ โดยใช้เครื่องมือ วิธีการ และทรัพยากรต่างๆ ที่ช่วยให้ครู บุคคลที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงาน สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ<sup>17</sup>

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือว่าเป็นกระบวนการที่ดำเนินอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนในการช่วยเหลือนักเรียน โดยครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และครูแนะแนวเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ทั้งนี้การดูแลช่วยเหลือยังครอบคลุมถึงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันปัญหา รวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยการใช้วิธีการและเครื่องมือที่ออกแบบมาเฉพาะสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสนับสนุนให้นักเรียนมีสุขภาพทางจิตใจที่สมบูรณ์<sup>18</sup>

<sup>15</sup>กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน** (กรุงเทพฯ : ยูเรนัสมิเมจกรุ๊ป, 2554), 16 – 18.

<sup>16</sup>สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กระทรวงสาธารณสุข, **คู่มือการดำเนินงานโครงการ 1 โรงพยาบาล 1 โรงเรียน** (กรุงเทพฯ : สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2558), 18.

<sup>17</sup>สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, **แนวทางการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2559), 12-17.

<sup>18</sup>หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, **คู่มือแนวทางการสร้างระบบดูแลสุขภาพทางใจของนักเรียนและครู** (กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2559), 7.

นิรันดร์ จุลทรัพย์ ได้ให้ความหมายว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสิ่งยั่วยู่ในทางที่ไม่เหมาะสม<sup>19</sup>

จากความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่มุ่งเน้นให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริม พัฒนาศักยภาพนักเรียน ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาตลอดจนบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ปัญหา และ 5) การส่งต่อ

#### ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบการปฏิบัติงานที่สำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และการส่งเสริม ป้องกัน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยความเกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย กล่าวถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการและดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึง พร้อมแก้ไขปัญหาเฉพาะบุคคลอย่างถูกวิธีและทันต่อเวลา โดยสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม

2. เป็นกลไกสำคัญในการลดปัญหาการออกจากระบบการศึกษาภาคกลางคืน โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในระบบได้จนจบหลักสูตร

<sup>19</sup>นิรันดร์ จุลทรัพย์, การแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน (สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2558), 347.

3. สร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นธรรมอย่างเท่าเทียม

4. สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน พร้อมมอบความช่วยเหลือดูแลผู้เรียนด้วยความอบอุ่นและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

5. ผู้เรียนรู้สึกรักโรงเรียนและเพลิดเพลินไปกับการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาศักยภาพในทุกด้านจนเต็มที อีกทั้งยังเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ทักษะชีวิต สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

6. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาพฤติกรรมให้รู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้ มีความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความรู้ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และเป้าหมายชีวิต พร้อมความมุ่งมั่นที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

7. เกิดเครือข่ายความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ส่งผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น<sup>20</sup>

นิรันดร์ จุลทรัพย์ ได้กล่าวว่า ระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนได้รับการออกแบบให้มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบและชัดเจน โดยมุ่งเน้นความร่วมมืออย่างบูรณาการระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อีกทั้งยังพัฒนาวิธีการดำเนินกิจกรรมและจัดหาเครื่องมือที่มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนกระบวนการดังกล่าว โดยความสำเร็จของระบบนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกฝ่าย เพื่อสร้างความมั่นใจว่านักเรียนแต่ละคนจะได้รับการดูแลและช่วยเหลืออย่างครอบคลุมและทั่วถึง.<sup>21</sup>

สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และการส่งเสริม บัณฑิต ช่วยเหลือแก้ไขปัญหา รวมทั้งมีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

### วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่จะบรรลุเป้าหมายได้นั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งมีนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

<sup>20</sup>สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 9

<sup>21</sup>นิรันดร์ จุลทรัพย์, การแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน (สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2558), 346-347.

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ
2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชน มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา<sup>22</sup>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบ
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของกระบวนการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หน่วยงานดังกล่าวได้นำเสนอกลยุทธ์และเป้าหมายของกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. เพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้ชัดเจนและอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม อันเป็นการยกระดับประสิทธิภาพของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนให้มีความเป็นระบบและสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้การทำงานร่วมกันดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำเอกสารหลักฐานประกอบการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินจากหน่วยงานที่กำกับดูแลได้อย่างโปร่งใส

<sup>22</sup>สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา (กรุงเทพฯ: องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2547), 5.

จากวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถสรุปได้ว่า 1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานที่มีระบบ 2) เป็นการดำเนินงานที่ประสานความร่วมมือกับคนทุกฝ่ายทั้งในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา 3) เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ

### หลักการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นกระบวนการที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีแนวทางที่ชัดเจน โดยมีการนำหลักการสำคัญ ดังนี้

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต ได้มีการวางรากฐานในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยมีแนวทางที่กำหนดไว้ประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. การปรับเปลี่ยนบทบาทและแนวคิดของผู้บริหารและครูให้มีส่วนในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อรองรับความต้องการที่หลากหลายและครอบคลุม

2. การจัดให้มีระบบการทำงานที่มั่นใจได้ว่าทุกนักเรียนจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยมีครูที่รับผิดชอบเฉพาะตัวอย่างน้อยหนึ่งคน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการช่วยเหลือและพัฒนา

3. การสนับสนุนความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง โดยส่งเสริมให้เกิดความใกล้ชิดและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน จนเกิดเป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. การสร้างกลไกประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเครือข่ายการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ ในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในลักษณะของการทำงานแบบสหวิทยาการ โดยอาศัยทรัพยากรและความรู้จากหลากหลายสาขา<sup>23</sup>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพโดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. การวางแผน (Plan) เป็นพื้นฐานสำคัญที่ต้องเริ่มต้นด้วยการจัดระบบให้มีความชัดเจนและเป็นขั้นตอน กระบวนการแต่ละส่วนควรกำหนดวิธีปฏิบัติอย่างเป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งจัดเก็บบันทึกข้อมูลการดำเนินงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. การดำเนินงาน (Do) เป็นการลงมือปฏิบัติที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในองค์กร โดยใช้กระบวนการและวิธีการตามที่วางแผนไว้ พร้อมทั้งทำการบันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระบบย่อยต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและอัปเดตอยู่ตลอดเวลา

<sup>23</sup>สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6), เข้าถึงเมื่อ 15 มิถุนายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.dmh.go.th/ebook/view.asp?id=26>

3. การตรวจสอบ/ประเมินผล (Check) เป็นขั้นตอนที่เน้นการประเมินทั้งแบบตนเอง การประเมินร่วมกัน หรือผลัดเปลี่ยนกันประเมินระหว่างบุคคลหรือทีมย่อยในโรงเรียน เพื่อให้เกิดมุมมองที่รอบด้านและสามารถตรวจสอบคุณภาพได้อย่างแม่นยำ

4. การปรับปรุงพัฒนา (Act) เป็นกระบวนการที่นำผลการประเมินมาปรับแก้ไขและพัฒนางาน โดยอาจครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอน กระบวนการ วิธีการ ปัจจัยต่าง ๆ หรือรูปแบบการบันทึกข้อมูล เพื่อส่งเสริมให้คุณภาพของระบบหรือวงจรงานกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการทำงานองค์กรในระยะยาว<sup>24</sup>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นเครื่องมือที่มุ่งเน้นการวางรากฐานและกำหนดแนวทางปฏิบัติในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การปรับเปลี่ยนบทบาทและทัศนคติของผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาและดูแลนักเรียนในลักษณะองค์รวม (Whole Child Approach) โดยให้ความสำคัญกับทุกมิติของพัฒนาการทั้งทางด้านวิชาการ สังคม อารมณ์ และจิตวิญญาณ

2. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มั่นใจได้ว่านักเรียนแต่ละคนจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยมอบหมายให้ครู-อาจารย์อย่างน้อยหนึ่งท่านทำหน้าที่ดูแลนักเรียนในแง่ของทุกข์สุข และประสานงานกับส่วนงานต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาการ

3. การส่งเสริมสัมพันธ์ระหว่างครู-อาจารย์ และผู้ปกครอง ในเชิงลึก เพื่อสร้างสะพานเชื่อมระหว่างการดูแลจากบ้าน โรงเรียน และชุมชน เป็นลักษณะของการร่วมกันส่งเสริมและประสานความร่วมมือในการสนับสนุนนักเรียน

4. การกระตุ้นให้ผู้ปกครองรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสร้างกลุ่มสนับสนุนที่มีบทบาทในการช่วยเหลือ ดูแล และติดตามพัฒนาของบุตรหลาน รวมทั้งจัดตั้งระบบเฝ้าระวังความต้องการของเด็กในกลุ่มวัยเดียวกัน

5. การพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อสร้างกระบวนการรับส่งข้อมูลและแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ตลอดจนสนับสนุนการเติบโตของเด็กและเยาวชนในมิติที่เกี่ยวกับการบูรณาการระหว่างสหวิทยาการและความชำนาญวิชาชีพ<sup>25</sup>

### กระบวนการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการที่มีระบบในการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

<sup>24</sup>สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, การประชุมปฏิบัติการพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4 ภูมิภาค หลักสูตรผู้บริหารศึกษา (กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2550), 9.

<sup>25</sup>สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2559), 8-9.

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กำหนดว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ

**1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** คือ การที่ครูที่ปรึกษาทำความรู้จักและเข้าใจนักเรียนอย่างละเอียดเกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็ง ความเสี่ยง หรือปัญหาของนักเรียนแต่ละคน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทำการคัดกรอง เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

วิธีการและเครื่องมือที่สำคัญในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ระเบียบสะสมแบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire : SDQ) การเยี่ยมบ้านนักเรียน แบบประเมินหรือแบบสังเกตพฤติกรรมเฉพาะด้าน เช่น แบบทดสอบการติดเกม (Game Addiction Screening Test : GAST) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แบบประเมินต้นทุนชีวิต (DA) แบบประเมินพหุปัญญา แบบประเมินวัดแวว

**2. การคัดกรองนักเรียน** เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดของนักเรียนที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาทำการวิเคราะห์ และจำแนกจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรอง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

กลุ่มปกติ หมายถึง เด็กทั่วไป ที่ไม่มีปัญหาพฤติกรรมใด ๆ แต่อาจมีความยุ่งยากเกิดขึ้นได้ เมื่อต้องเผชิญปัญหาหรือภาวะวิกฤตในชีวิตประจำวัน เด็กกลุ่มนี้ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

กลุ่มเสี่ยง หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออก เกินขอบเขต ปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองติ่ม/เสพ/สูบ เริ่มมีปัญหากการเรียนรู้ เด็กกลุ่มนี้ควรได้รับการดูแลอย่างเร่งด่วน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงพัฒนาไปเป็นพฤติกรรมที่มีปัญหา

กลุ่มมีปัญหา หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจน เด็กกลุ่มนี้ควรได้รับการดูแล เพื่อแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งครูที่ปรึกษาควรให้การดูแลอย่างใกล้ชิดและเร่งด่วน ในกรณีมีปัญหาเฉพาะ อาจส่งปรึกษาต่อกับครูแนะแนว รวมทั้งการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ ด้านสาธารณสุข เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา พยาบาล เป็นต้น

**3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน** เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความภาคภูมิใจในใจตนเอง ปรับตัวเผชิญปัญหา และทำหน้าที่ตามวัยของตนได้อย่างปกติ จะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา การจัดกิจกรรมส่งเสริมป้องกันปัญหาให้นักเรียน มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูมและการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

**4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา** เป็นกระบวนการใช้เทคนิคและทักษะต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยงกับกลุ่มที่มีปัญหา เพื่อป้องกันและแก้ไขไม่ให้นักเรียนนั้นซ้ำซ้อนยิ่งขึ้น กิจกรรมช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา เช่น การให้การปรึกษาเบื้องต้น การปรับพฤติกรรมด้วยกิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน/จับคู่ Buddy การสื่อสารกับ

ผู้ปกครอง กิจกรรมซ่อมเสริมกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตร กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน และกิจกรรมอื่นๆ เช่น การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference)

5. การส่งต่อนักเรียน จะดำเนินการกรณีที่บางปัญหาของนักเรียนมีความยุ่งยากซับซ้อน ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนแต่พบว่านักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรทำการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป การส่งต่อ มี 2 กรณี

1) การส่งต่อภายใน ในกรณีที่ครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูที่ปรึกษาจะส่งต่อนักเรียนให้ครูแนะแนวหรือฝ่ายกิจการนักเรียนดำเนินการให้การปรึกษาและช่วยเหลือตามความเหมาะสมต่อไป

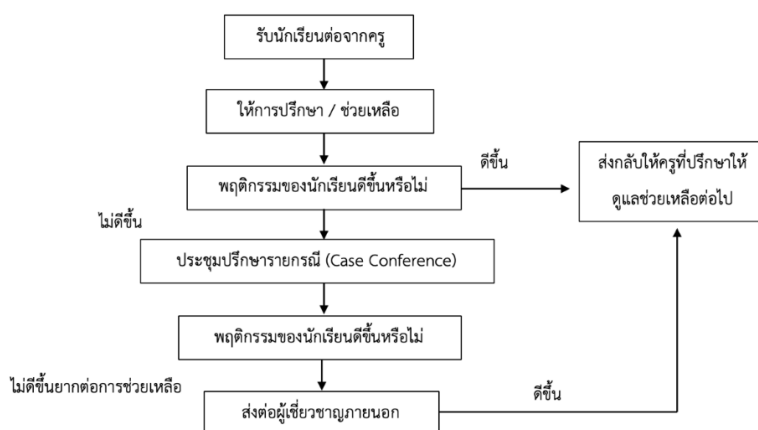
2) การส่งต่อภายนอก เป็นวิธีการช่วยเหลือนักเรียนที่สถานศึกษาขอการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก เมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหาซับซ้อนและต้องการความช่วยเหลือเฉพาะทาง โดยครูแนะแนว ครูฝ่ายกิจการนักเรียน นักจิตวิทยาโรงเรียน หรือบุคลากรในโรงเรียนรับผิดชอบ ประสานขอความช่วยเหลือจากสถานบริการสาธารณสุขคู่มือข่ายซึ่งมีการดำเนินงาน<sup>26</sup>

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กำหนดว่ากระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา
5. การส่งต่อ<sup>27</sup>

<sup>26</sup>สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, คู่มือหลักสูตรอบรมวิทยากร การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง สำหรับบุคลากรสถานศึกษา และบุคลากรสาธารณสุข (กรุงเทพฯ: บริษัท ทีเอส อินเทอร์เน็ต จำกัด, 2560), 2.

<sup>27</sup>สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6) (กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2546), 5.



แผนภูมิที่ 3 กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา นักเรียนของครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง

**ที่มา :** สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, **คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)**, เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://dmh-elibrary.org/items/show/1098>

สำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา กำหนดว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยมี 5 กิจกรรม คือ

### 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรอง ส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

### 2. การคัดกรองนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวถึงการคัดกรองนักเรียนว่าเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่รวบรวมได้จากการใช้เครื่องมือ การใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มาพิจารณาว่าข้อมูลมีความสอดคล้องหรือมีแนวโน้มไปในทางใดมากที่สุด เพื่อจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งโรงเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่มสามารถแบ่งได้เป็น 1) กลุ่มปกติ และ 2) กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มสามารถแบ่งได้เป็น 1) กลุ่มปกติ และ 2) กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และ 3) กลุ่มปัญหา และในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม สามารถแบ่งได้เป็น 1) กลุ่มปกติ และ 2) กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา 3) กลุ่มปัญหา และ 4) กลุ่มพิเศษ

### 3. การส่งเสริมและพัฒนา

การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาและเป็น

การช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมา มีพฤติกรรมดีขึ้น เช่น โครงการพิเศษต่าง ๆ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมโฮมรูม และการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

#### 4. การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข

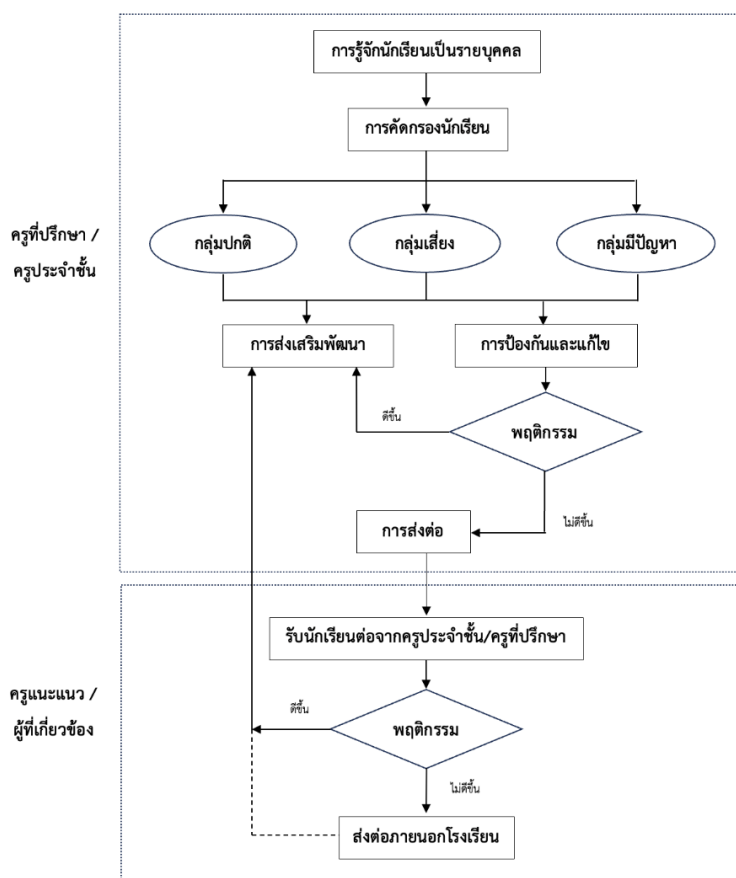
ครูที่ปรึกษาควรให้ความดูแลเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาจำเป็นต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อไม่ให้กลายเป็นปัญหาของสังคม โดยมีวิธีการ เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และการติดตาม ช่วยเหลือ

#### 5. การส่งต่อ

การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการ การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหายากกว่าการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นหรือกรณีที่เด็กมีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้อง การส่งต่อแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การส่งต่อภายใน คือ ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน และ 2) การส่งต่อภายนอก คือ การส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง กรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษา โดยครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพจึงมีกระบวนการ<sup>28</sup>



<sup>28</sup>สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา (กรุงเทพฯ: องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2547), 37-52.



แผนภูมิที่ 4 กระบวนการดำเนินงานและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา (กรุงเทพฯ: องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2557), 36.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้อธิบายกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การทำความเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานชีวิตและประสบการณ์ที่ต่างกันไป ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมที่หลากหลายทั้งในมิติที่เป็นบวกและเชิงลบ ดังนั้นการมีข้อมูลที่ครอบคลุมและจำเป็นเกี่ยวกับนักเรียนจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น เพื่อพัฒนาความเข้าใจในตัวนักเรียน นำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์และใช้ในการคัดกรองนักเรียนอย่างเหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการดังกล่าวควรตั้งอยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ไม่ใช่เพียงการคาดเดาหรืออาศัยความรู้สึก ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาผ่านกระบวนการเชิงวิชาการจะช่วยลดโอกาสการเกิดข้อผิดพลาดในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

**2. การคัดกรองนักเรียน** การคัดกรองนักเรียนเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ผ่านการวิเคราะห์ตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียนและพบว่าอยู่ในสถานะปกติ และ 2) กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา ซึ่งหมายถึงนักเรียนที่ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าตรงตามเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา โรงเรียนจึงจำเป็นต้องให้การดูแล ช่วยเหลือ รวมถึงวางแผนป้องกันหรือแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมกับแต่ละกรณี

**3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน** กระบวนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมุ่งเน้นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนอยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น ไม่ว่าจะป็นนักเรียนจากกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา โดยเป้าหมายคือการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองในมิติต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยเหลือหลอมนักเรียนให้กลายเป็นบุคคลคุณภาพตามที่โรงเรียนและสังคมคาดหวัง

**4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา** ในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นควรแสดงความเอาใจใส่อย่างเท่าเทียมต่อนักเรียนทุกคน อย่างไรก็ตาม สำหรับนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา ครูจำเป็นต้องเฝ้าระวัง ดูแลใกล้ชิด และพัฒนาวิธีการช่วยเหลือที่เหมาะสม การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาจึงเป็นภารกิจสำคัญและทรงคุณค่าในการสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาเป็นสมาชิกคุณภาพของสังคมในอนาคต

**5. การส่งต่อ** สำหรับบางกรณีของปัญหานักเรียนที่ซับซ้อน หรือในกรณีที่ให้ความช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนยังไม่แสดงพฤติกรรมที่ดีขึ้น กระบวนการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านถือเป็นทางเลือกสำคัญ เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสม หากการจัดการทั้งหมดถูกปล่อยให้ป็นภาระหน้าที่ของครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น หรือครูเพียงท่านเดียว อาจส่งผลให้ความซับซ้อนของปัญหาขยายตัวจนยากต่อการแก้ไข การส่งต่อสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ การส่งต่อภายในองค์กร และการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก ทั้งสองรูปแบบนี้มีบทบาทสำคัญในการจัดการและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนในเชิงลึก

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

**1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** เนื่องด้วยความหลากหลายทางพื้นฐานของนักเรียน ซึ่งแต่ละคนเติบโตมาพร้อมประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ การทราบข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับนักเรียนจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูอาจารย์ในการทำความเข้าใจนักเรียนอย่างลึกซึ้ง โดยข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในกระบวนการพัฒนา การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ควรเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งได้มาจากเครื่องมือและวิธีการที่ผ่านกระบวนการตามหลักวิชาการ ไม่ใช่การ

อาศัยเพียงความรู้สึกรหรือการคาดเดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการแก้ไขปัญหานักเรียน เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างถูกต้องและลดโอกาสเกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน

**2. การคัดกรองนักเรียน** การคัดกรองนักเรียนถือเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งเน้นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อนำไปสู่การจัดกลุ่มนักเรียนในลักษณะที่ส่งเสริมประสิทธิภาพสูงสุดในการให้การดูแลและช่วยเหลืออย่างเหมาะสมต่อปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการอย่างรวดเร็วและแม่นยำตามเป้าหมายของการศึกษา ระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนสามารถกำหนดการจัดกลุ่มได้หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับเกณฑ์และขอบเขตการคัดกรองที่โรงเรียนเป็นผู้กำหนด ตัวอย่างการแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่มตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียนสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลและอยู่ในระดับเกณฑ์ปกติ ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนในด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ

2. กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองแล้วพบว่าอยู่ในกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวัง เนื่องจากมีแนวโน้มที่จะเผชิญกับปัญหาในอนาคต โรงเรียนจึงจำเป็นต้องดำเนินการมาตรการป้องกันและแก้ไขอย่างเหมาะสม

3. กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มที่มีปัญหาชัดเจน โดยผลการคัดกรองสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการช่วยเหลือและแก้ไขในลักษณะเฉพาะเจาะจง

4. กลุ่มพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษหรือมีความเป็นเลิศในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ด้วยความโดดเด่นที่แตกต่างจากผู้เรียนในวัยเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน โรงเรียนมีหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนกลุ่มนี้ให้พัฒนายิ่งขึ้นไปจนถึงขั้นสูงสุด

**3. การป้องกันและแก้ไขปัญหา** ในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความสนใจแก่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม สำหรับนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา การดูแลอย่างใกล้ชิดถือเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง พร้อมทั้งต้องหาวิธีช่วยเหลือที่ครอบคลุมทั้งด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อไม่ให้นักเรียนเหล่านั้นถูกละเลยจนกลายเป็นภาระของสังคมในอนาคต ดังนั้น การสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมทั้งหาทางแก้ปัญหาให้กับนักเรียน จึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่ส่งผลอย่างมากต่อการพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นบุคคลคุณภาพของสังคม สำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีหลากหลายเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ได้ แต่สิ่งสำคัญที่ครูที่ปรึกษาควรดำเนินการอย่างน้อย 2 ประการ ได้แก่ 1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น 2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

**4. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน** การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในกลุ่มนักเรียนทั่วไป นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

หรือกลุ่มนักเรียนที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเองในหลากหลายด้าน การดำเนินการเช่นนี้จะช่วยลดความเสี่ยงที่นักเรียนในกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษอาจเปลี่ยนไปอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาสามารถกลับเข้ามาสู่วิถีของนักเรียนกลุ่มปกติและพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนและชุมชนคาดหวัง สำหรับการส่งเสริมพัฒนา นักเรียน โรงเรียนสามารถเลือกดำเนินกิจกรรมหลากหลายรูปแบบได้ตามความเหมาะสม โดยมีกิจกรรมหลักที่สำคัญซึ่งควรได้รับการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม 2. การเยี่ยมบ้าน 3. การจัดประชุมผู้ปกครองในระดับชั้นเรียน (Classroom Meeting) 4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

**5. การส่งต่อ** ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษา อาจมีบางกรณีที่ปัญหานั้นซับซ้อนเกินกว่าที่จะจัดการได้ หรือแม้จะพยายามช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนยังคงมีพฤติกรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง ก็ควรส่งต่อปัญหาไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อให้ได้รับการดูแลแก้ไขที่เหมาะสมและทันที่ หากปล่อยให้มีความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง ความยุ่งยากอาจเพิ่มสูงขึ้น หรือปัญหาอาจบานปลายจนแก้ไขได้ยาก ครูที่ปรึกษาควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่กระบวนการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือคัดกรองเพื่อค้นหาปัญหา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณี

โดยกระบวนการส่งต่อสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่

1. การส่งต่อภายใน เกิดขึ้นเมื่อครูที่ปรึกษาทำหน้าที่ส่งต่อนักเรียนไปยังครูหรือบุคลากรภายในโรงเรียนที่มีความสามารถในการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาที่นักเรียนเผชิญ อาทิ การส่งต่อไปยังครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูผู้สอนในรายวิชาเฉพาะ หรือฝ่ายปกครอง เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ

2. การส่งต่อภายนอก กรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองพิจารณาแล้วว่าปัญหาที่นักเรียนประสบอยู่นั้นมีความซับซ้อนหรือเกินขอบเขตความสามารถของโรงเรียนในการจัดการดูแล เมื่อเป็นเช่นนี้ การส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอกจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้ได้รับการช่วยเหลือในระดับที่เหมาะสมที่สุดต่อสถานการณ์ปัญหานั้นๆ<sup>29</sup>

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบหลัก 5 กระบวนการ ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข 5) การส่งต่อ

<sup>29</sup>สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 14-17.

## บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

### 1. บทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเครือข่าย ส่งเสริมสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เกิดการพัฒนาองค์ความรู้สู่การปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุน ช่วยเหลือให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาสามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีระบบติดตามประเมินผลและรายงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

### 2. บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) มีหน้าที่นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น การจัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะทำงาน คณะกรรมการดำเนินงาน ติดตามประเมินผล และรายงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

### 3. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนที่มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม รวมถึงประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานหรือบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง หน่วยงานทางสาธารณสุข โรงพยาบาล และสถานีตำรวจ ฯลฯ นอกจากนี้ยังต้องดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงจะต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ ดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลการดำเนินงาน

### 4. บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ได้ให้การสนับสนุนในด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยมีการส่งเสริมและร่วมมือกับสถานศึกษาในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นอกจากนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำที่สำคัญในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

## 5. บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง

อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรัก ความเข้าใจ สนับสนุนให้ความร่วมมือ วางแผน ร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่นักเรียน

## 6. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนครอบคลุมการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลและองค์กรหลากหลาย ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอิสระต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการดูแลนักเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ โดยหน่วยงานเหล่านี้ควรมีบทบาทและแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้ ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยต่าง ๆ พร้อมทั้งสอดส่องดูแล และช่วยเหลือในด้านความปลอดภัย รวมถึงการแก้ไขปัญหาพฤติกรรม ทำงานร่วมกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพเฉพาะบุคคล สนับสนุนเป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกงาน และสร้างประสบการณ์ตรงให้นักเรียนตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละคน ติดตามผลลัพธ์ วิเคราะห์ปัญหา เสนอความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลสาระสำคัญเพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ยังควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาและขยายผลให้ครอบคลุมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อความชัดเจนและความเป็นเอกภาพในการดำเนินงาน การประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานจึงต้องดำเนินไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กรมสุขภาพจิต ศูนย์อนามัยเขต สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรืออำเภอ โรงพยาบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์กรเอกชน และองค์กรอิสระต่าง ๆ ที่มีศักยภาพและสามารถให้การสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ<sup>30</sup>

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการรับผิดชอบในการดูแลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกระบวนการและขั้นตอนจำนวน 3 คณะ ประกอบด้วย

**1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ)** คณะกรรมการอำนวยการ หรือ ทีมนำ ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนในฐานะประธาน พร้อมด้วยกรรมการที่มาจากตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ รอง

<sup>30</sup>สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา (กรุงเทพฯ: องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2547), 9-12.

ผู้อำนวยการในทุกฝ่าย หัวหน้าระดับชั้น หัวหน้างานแผนงาน หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน รวมถึงหัวหน้างานแนะแนว ซึ่งรับหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการผู้อำนวยการ (ทีมนำ) มีดังต่อไปนี้

1.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อน รวมถึงรักษาระบบดูแลและช่วยเหลือ นักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

1.2 สร้างแรงจูงใจ เสริมขวัญกำลังใจ และพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในองค์กร

1.3 ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการประสานความร่วมมือและบูรณาการภารกิจต่างๆ ของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องและมีผลสำเร็จร่วมกัน

1.4 เชื่อมความสัมพันธ์และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกทีมที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นทีมประสาน ทีมปฏิบัติ หรือเครือข่ายการดำเนินงานจากภาคส่วนต่างๆ

1.5 ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามผล และประเมินผลงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

**2. คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ)** ประกอบด้วยหัวหน้าระดับชั้นซึ่งทำหน้าที่เป็นประธาน โดยมีสมาชิกในคณะกรรมการตามความรับผิดชอบ ดังนี้ รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และครูแนะแนว ทั้งหมดนี้ทำหน้าที่ร่วมกันในฐานะกรรมการและเลขานุการ บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ) มีดังนี้

1. ทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจัดประชุมชี้แจงเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

2. บันทึกและจัดเก็บหลักฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งประเมินผลและจัดทำรายงานในแต่ละระดับชั้น

3. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาและนักเรียน เพื่อสนับสนุนการดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. จัดประชุมคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาแนวทางการทำงานร่วมกัน

5. ปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียน

**3. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน)** คณะกรรมการประสานงาน หรือ "ทีมประสาน" กำหนดให้ประกอบด้วยบุคลากรสำคัญที่ได้รับการแต่งตั้งโดยฝ่ายบริหาร โดยมีรองผู้อำนวยการที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ในส่วนของคณะกรรมการนั้น ครอบคลุมหัวหน้าระดับทุกระดับชั้น หัวหน้างานด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้างานอนามัย ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่พยาบาล และหัวหน้างานแนะแนว โดยบุคลากรเหล่านี้ต่างมีสถานะเป็นทั้งกรรมการและเลขานุการของทีม

บทบาทและหน้าที่สำคัญของคณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) มีดังนี้

3.1 ทำหน้าที่ในฐานะบุคลากรหลักที่รับผิดชอบการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม

3.2 ดำเนินการในลักษณะของตัวกลางเชื่อมโยง ระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3 พัฒนาสื่อ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงาน พร้อมทั้งผลักดันบทบาทการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องผ่านช่องทางที่เหมาะสม

3.4 บริหารจัดการประชุมคณะกรรมการจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันหาแนวทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน

3.5 สรุปผลการดำเนินงานอย่างครบถ้วน พร้อมนำเสนอรายงานและดำเนินการมาตรการอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ<sup>31</sup>

### ปัจจัยที่ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคคลทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินงานจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยต่างๆในการดำเนินงาน ดังนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวถึงผลสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. บุคลากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ผู้รับผิดชอบ วางระบบ และดำเนินงานตามระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถบูรณาการเข้ากับการกิจของสถานศึกษา
4. สร้างบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตย
5. มีสารสนเทศของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. มีข้อมูลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน สรุป

รายงานและประชาสัมพันธ์

อาสณี นิสาล๊ะ กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

<sup>31</sup>สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 10-12.

1. ผู้บริหารโรงเรียน รวมถึงผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ต้องตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2. บุคลากรด้านการศึกษาทุกคน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง, จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง พร้อมทั้งส่งเสริมทัศนคติในเชิงบวกต่อการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน อีกทั้งยังควรมีความมุ่งมั่นและความสุขในการพัฒนานักเรียนในทุกมิติ

3. บุคลากรจำเป็นต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งจัดประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนดไว้

4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทหลักในการดำเนินงานทั้งหลายภายในโรงเรียน โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากคณาจารย์ทุกคนในสถานศึกษา อีกทั้งยังจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของการดำเนินงานในโรงเรียน

5. การจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ครูที่ปรึกษา หรือบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในกระบวนการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ถือเป็นกิจกรรมสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการให้คำปรึกษาเบื้องต้นและการพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ<sup>32</sup>

### ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนานักเรียนให้กลายเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรม ควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมปรารถนาผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น จำเป็นต้องดำเนินการอย่างรอบด้าน นอกเหนือจากการส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการของนักเรียนแล้ว การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นก็เป็นอีกหนึ่งภาคส่วนสำคัญในการพัฒนา ด้วยเหตุผลที่สภาพสังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลทั้งบวกและลบต่อประชาชน ปัญหาเชิงลบที่พบได้ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ การแพร่ระบาดของสารเสพติด การแข่งขันที่เข้มข้น ปัญหาครอบครัว ทั้งหมดนี้สร้างความทุกข์ วิตกกังวล และความเครียด นำไปสู่การปรับตัวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้ระบุถึงประโยชน์ของการดำเนินงานในระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนไว้หลายประการ ได้แก่ 1) นักเรียนได้รับการดูแลและความช่วยเหลือที่เข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและสอดคล้องกับปัญหาที่เผชิญอยู่จริง 2) ความสัมพันธ์ระหว่าง

<sup>32</sup>อาสนี นิสาลี, “การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแยม จาตวิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการประเมิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555), 37.

ครูกับนักเรียนเกิดขึ้นในบรรยากาศที่ดีและอบอุ่น 3) นักเรียนมีความสามารถในการรู้จักและควบคุมตนเองได้ 4) การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมีการปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ 5) นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยความสุขและสบายใจ<sup>33</sup>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้กำหนดประโยชน์จากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในลักษณะดังต่อไปนี้ 1) นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับปัญหาเฉพาะ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนดำเนินไปอย่างอ่อนโยนและอบอุ่น 3) นักเรียนมีความสามารถในการรู้จักและควบคุมตนเอง ทั้งยังมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความรู้ทางปัญญา คุณธรรมจริยธรรม และความมุ่งมั่นในการเอาชนะอุปสรรค 4) นักเรียนสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาศักยภาพอย่างครอบคลุมทุกด้าน 5) ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนอย่างจริงจัง ด้วยความเอาใจใส่และเสียสละ 6) มีหลักการที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 7) เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกลยุทธ์ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน<sup>34</sup>



<sup>33</sup>หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, **คู่มือแนวทางการสร้างระบบดูแลสุภาพะทางใจของนักเรียนและครู** (กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2559), 9.

<sup>34</sup>สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, **แนวทางการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2559), 17.

## ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนคองคาราม จังหวัดเพชรบุรี



### ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนคองคาราม

ตั้งอยู่เลขที่ 346 หมู่ 4 ถนนบันไดอิฐ ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ 76000 โทรศัพท์ 0-3242-5492 โทรสาร 0-3241-1423 E-mail: school@kongkaram.ac.th Website : [www.kongkaram.ac.th](http://www.kongkaram.ac.th) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เปิดสอนตั้งแต่ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ คือ

1) เขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบุรี ได้แก่ ตำบลมะพร้าว ตำบลหัวสะพาน ตำบลเวียงคอย ตำบลไร่ส้ม ตำบลธงชัย ตำบลคลองกระแซง ตำบลบ้านหม้อ ตำบลท่าราบ ตำบลต้นมะม่วง ตำบลโพพระ ตำบลนาวัง ตำบลหนองพลับ ตำบลโพไร่หวาน 1-5,7 ตำบลหนองโสนหมู่ที่ 1-3, 5-7 ตำบลช่องสะแก หมู่ที่ 1-2,6,8,10

2) เขตผ่อนปรน ได้แก่ ตำบลช่องสะแกหมู่ที่ 3 ตำบล สมอพลือ หมู่ 1-6 ตำบลท่าเสา หมู่ 7-9 ตำบลสะพานไกร ตำบลโรงเข้ ตำบลไร่โคก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

- |                  |  |   |   |
|------------------|--|---|---|
| สถานภาพ          | <input checked="" type="checkbox"/> รัฐ  | <input type="checkbox"/> เอกชน                      |   |
| อยู่ในเขต        | <input checked="" type="checkbox"/> เมือง  | <input type="checkbox"/> ชุมชนแออัด                 | <input type="checkbox"/> ไม่ใช่ชุมชนแออัด     |
|                  | <input type="checkbox"/> ชนบท  | <input type="checkbox"/> ยากจนลำห้วย                | <input type="checkbox"/> ไม่ใช่เขตยากจนลำห้วย |
| ลักษณะพื้นที่    | <input type="checkbox"/> พื้นที่ชายแดน<br><input type="checkbox"/> พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา<br><input checked="" type="checkbox"/> ไม่ใช่ทั้งสองกรณี |   |   |
| เป็นพื้นที่ที่   | <input checked="" type="checkbox"/> มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต  | <input type="checkbox"/> ไม่มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต |   |
| พื้นที่สถานศึกษา | 11 ไร่ 3 งาน   | 91 ตารางวา  |   |

### ประวัติของโรงเรียนคองคาราม

โรงเรียนคองคารามได้ถือเริ่มต้นขึ้นจากความมุ่งมั่นของพระภิกษุในวัด ที่ได้ริเริ่มการสอน อักษรวิธีแก่สามเณรและเด็กในชุมชนใกล้เคียง ราวปี พ.ศ. 2444 ได้มีบันทึกว่า พระสุวรรณมุนีรสีห์ ธรรมทายาทสังฆปาโมกข์ หรือหลวงปู่ฉุย ได้อุทิศแรงกายและแรงใจในการถ่ายทอดความรู้ด้าน ภาษาไทยให้แก่ผู้ที่มาฝึควิถีปฏิบัติสนาอย่างกว้างขวาง เมื่อจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นจนเกินกำลัง

การสอน จึงจำเป็นต้องหาครูมาช่วยในการสอน และได้พัฒนาจัดตั้งขึ้นเป็นโรงเรียนที่เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ. 2445 ธรรมการมณฑลได้ประกาศรับไว้ในอุปถัมภ์ของรัฐบาลตั้งเป็นโรงเรียนตัวอย่างประจำจังหวัดเพชรบุรี (วัดคงคาราม) ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนประจำจังหวัดเพชรบุรี (วัดคงคาราม) และโรงเรียนเพชรบุรี (วัดคงคาราม)

พ.ศ. 2498 โรงเรียนได้ย้ายไปตั้งในพื้นที่ใหม่และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี ในขณะเดียวกัน คณะศิษย์เก่าได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ขึ้นในพื้นที่เดิม โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนคงคาราม

พ.ศ. 2525 นายผล แจ่มแจ้ง ผู้บริหารโรงเรียน ได้หารือร่วมกับคณะศิษย์เก่าและพระครูญาณวิสุทธิ (เพชร) อดีตเจ้าอาวาสวัดคงคาราม โดยมีความเห็นพ้องกันว่าควรมอบกิจการโรงเรียนให้กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ดำเนินงานต่อไป ทำให้โรงเรียนคงคารามถูกโอนมาเป็นโรงเรียนรัฐบาลอีกครั้ง และอยู่ในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา

พ.ศ. 2565 โรงเรียนคงคารามจัดการเรียนการสอนภายใต้การบริหารงานของท่านผู้อำนวยการ บุญช่วย วาดวงส์ ผู้อำนวยการโรงเรียนคงคาราม ซึ่งเป็นนักคิดนักพัฒนา

พ.ศ. 2567 โรงเรียนคงคารามจัดการเรียนการสอนภายใต้การบริหารงานของท่านผู้อำนวยการ เทิดศักดิ์ แสงศรีจันทร์ และรองผู้อำนวยการ 4 ฝ่าย ประกอบด้วย

นางสาวกนกวรรณ โพธิ์ทอง	รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ
นางสาวสิริขวัญ สายประเสริฐ	รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล
นางสาวศรีสุดา สุขสำราญ	รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงบประมาณ
นางสาวชุลีกร แก้วระยับ	รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารทั่วไป

## การจัดการศึกษาปัจจุบัน

ปัจจุบันโรงเรียนคงคาราม เปิดทำการเรียนการสอน 2 ระดับ

1. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
  - 1.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 11 ห้องเรียน
  - 1.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 11 ห้องเรียน
  - 1.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 11 ห้องเรียน
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
  - 2.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 9 ห้องเรียน
  - 2.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 9 ห้องเรียน
  - 2.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 ห้องเรียน

## ปรัชญา

การศึกษาเป็นพื้นฐานของชีวิต

## คติพจน์

สุวิชาโน ภว โหติ ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ

## คำขวัญของโรงเรียน

รู้เวลา รู้หน้าที่ มีวินัย น้ำใจงาม

## วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนคณาธรรมเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ มุ่งพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสาร ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง  
Kongkaram is a world-class standard school which is based on the economical sufficiency philosophy, Thai cultural arts and Thai local wisdom.

## พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของความเป็นไทย
2. พัฒนาระบบการบริหารจัดการบนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโรงเรียนวิถีพุทธ
3. พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

## เป้าประสงค์ (Goal)

1. ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. โรงเรียนบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานของความพอเพียงและวิถีพุทธ
3. ครู บุคลากรทางการศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร

## ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรโรงเรียน (ปีการศึกษา 2567)

รายละเอียดข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา		จำนวน
1	คณะผู้บริหารสถานศึกษา	8
2	ข้าราชการครู	91
3	ครูอัตราจ้าง	10
<b>รวมทั้งสิ้น</b>		<b>109</b>

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนบุคลากรของโรงเรียนคณาธรรม

ที่มา : รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567 (self Assessment Report : SAR)

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### งานวิจัยในประเทศ

สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ ได้มีการศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีโดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยการเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปหาน้อยมีดังนี้ การรู้จักนักเรียนแบบรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งต่อ การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา และการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถทำได้ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โรงเรียน ควรจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพ และปรับปรุงตัวเองอย่างเหมาะสม 2) ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ควรมึกิจกรรมที่มุ่งเน้นการแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนในกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา 3) ด้านการส่งต่อ ควรมีการสื่อสารเพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจเหตุผลที่แท้จริงในการส่งต่อ พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างทุกภาคส่วน<sup>35</sup>

เบญจวรรณ นุ่นทอง ได้ศึกษาวิจัย เรื่องระบบดูแลช่วยเหลือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 นครศรีธรรมราช – พัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $x = 4.05$ ) 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 นครศรีธรรมราช – พัทลุง พบว่าสถานภาพและประสิทธิภาพการทำงานที่ต่างกันของผู้ตอบ มีผลต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยภาพรวมสถานภาพ และประสิทธิภาพการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนเพศไม่มีผลแตกต่างกัน<sup>36</sup>

ณัฐกานต์ รักษา ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำงสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำงสรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และอยู่ในระดับมาก

<sup>35</sup>สุธิดา พงษ์สวัสดิ์, “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี” วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 10, ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2562), 304 - 314.

<sup>36</sup>เบญจวรรณ นุ่นทอง, “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12,” *Graduate Studies Journal* ปีที่ 15, ฉบับที่ 71 (ตุลาคม – ธันวาคม 2564), 188-193.

จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข้ปัญหา ด้านการคัดกรอง และด้านการส่งต่อ

2. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำงสรรค์ พบว่า

- 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรจัดทำแบบบันทึกและรายงานผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในภาพรวมแบบรายห้องหรือระดับชั้นเรียน
- 2) ด้านการคัดกรอง สถานศึกษาควรมีการคัดกรองนักเรียนเพิ่มอีก 1 กลุ่ม คือ กลุ่มความสามารถพิเศษ
- 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- 4) ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข้ปัญหา สถานศึกษาควรเพิ่มบทบาทของครูแนะแนวในการดำเนินกิจกรรม และ
- 5) ด้านการส่งต่อ สถานศึกษาควรมีการชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ยอมรับถึงเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง<sup>37</sup>

อรพิน ดำมินเสก ได้ศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความจำเป็นในการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีระดับมากในทุกด้าน โดยสามารถจัดลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยได้ดังนี้

- 1) การส่งต่อนักเรียน
- 2) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 3) การคัดกรองนักเรียน
- 4) การส่งเสริมและพัฒนา
- 5) การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข้ปัญหานักเรียน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี จำนวน 5 ท่าน พบว่า มีการเสนอให้พัฒนาตามลำดับดังนี้

- 1) การส่งต่อนักเรียน โดยมีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง
- 2) การคัดกรองนักเรียน มีแนวทางการส่งเสริม 3 แนวทาง
- 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง
- 4) การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข้ปัญหานักเรียน มีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง และ
- 5) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง

ทั้งนี้ คาดหวังว่าผู้บริหารจะสามารถนำแนวทางการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้ เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพด้านการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์และผลลัพธ์ที่จับต้องได้อย่างแท้จริง<sup>38</sup>

สุมิตร เทพุลอย ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราชภัฏรำงบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราชภัฏรำงบุรีในภาพรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากในทุกมิติ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย

<sup>37</sup> ฐฎฎฎฎฎ ร้กษษ, “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำงสรรค์,” วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 13, ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2565), 112-127.

<sup>38</sup> อรพิน ดำมินเสก, “แนวทางการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี” วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2567), 1-12.

ดังนี้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อข้อมูล แนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมีทั้งหมด 5 แนวทางดังนี้ 1) ควรจัดสรรเวลาให้ครูสามารถทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนเพิ่มขึ้น พร้อมกับพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนแบบรายบุคคลในรูปแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อแก้ปัญหาให้ตรงกับกลุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่ม และมีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบระเบียบ 3) ควรสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรม โดยใช้ผลการคัดกรองมาจัดกลุ่ม แยกประเภทเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพ 4) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่พบในปัจจุบัน พร้อมส่งเสริมความรู้เบื้องต้นให้แก่คณะกรรมการและนักเรียน 5) ควรจัดทำแนวปฏิบัติที่ชัดเจนภายในโรงเรียน โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อความสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ<sup>39</sup>

ศุภสุตา รินปาน ได้ดำเนินการศึกษา เรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสภวิทยาสหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา สหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่ามีชัฒิมเลขคณิต ดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล และด้านที่อยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการส่งต่อข้อมูลนักเรียน 2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05<sup>40</sup>

รุจี พิศนอก ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารงานระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมาก 2. ในส่วนของการเปรียบเทียบความ

<sup>39</sup>สุมิตร เหนูลอย, “การพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง,” **วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์** ปีที่ 7, ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567), 503 - 512.

<sup>40</sup>ศุภสุตา รินปาน และคณะ, “การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2,” **วารสารสิรินธรปริทรรศน์** ปีที่ 25, ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567), 1871 - 1884.

คิดเห็นต่อการบริหารงานระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและในแต่ละด้านส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่าง อย่างไรก็ตาม มีข้อแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งเสริมนักเรียน 3. เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและในรายด้าน ยกเว้นในด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการส่งเสริมนักเรียนที่ไม่มีความแตกต่าง<sup>41</sup>

วุฒิชัย เนียมหอม ได้ศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมมีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยข้อเสนอแนะการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) การทำความรู้จักนักเรียนแบบรายบุคคล โดยการพัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์และการจัดทำแบบทดสอบเพื่อประเมินความถนัดและความสามารถเชิงลึก 2) การคัดกรองนักเรียนโดยจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล พร้อมทั้งจัดทำรายงานผลที่มุ่งเสนอแนะแนวทางปรับปรุงที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดเฉพาะของนักเรียนในแต่ละรายและมีครูเป็นที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนอย่างใกล้ชิด 4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา ผ่านระบบติดตามพฤติกรรมของกลุ่มนักเรียนที่มีความเสี่ยงและการออกแบบแผนสนับสนุนในเชิงเฉพาะเจาะจงต่อนักเรียนแต่ละคน 5) การดำเนินการส่งต่อข้อมูลและการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอนด้วยแผนงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ<sup>42</sup>

สุนิษา ป่าพงษ์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดระนอง ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบที่สังเคราะห์ขึ้นประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการจัดโครงสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการจัดทีมงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนการปฏิบัติตามแผนการติดตามประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการให้คำปรึกษาโดยตั้งชื่อว่า POSDEM Model 3) ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.80 - 1.00 4) ผลการทดลองใช้รูปแบบค่าเฉลี่ยหลังสูงกว่าก่อนทดลองซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 5) ผลการใช้รูปแบบด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผล และด้านคุณค่าอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะควรมีการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาอื่นและผู้มีส่วนได้เสียในการ

<sup>41</sup>รุจี พิศนอก, “การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา” วารสารสหวิทยาการศึกษาศาสตร์และการพัฒนาสังคม ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2568), 44 - 58.

<sup>42</sup>วุฒิชัย เนียมหอม, “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี” วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568), 150 - 162.

ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มและควรมีการศึกษาผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา<sup>43</sup>

สุรธาดา สิงหาวาโน ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมแล้วอยู่ในระดับที่มาก ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่ามัธยเลขคณิตสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โดยมีด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเป็นลำดับถัดมา ส่วนด้านที่ได้ค่ามัธยเลขคณิตต่ำสุด คือ การคัดกรองนักเรียน สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สามารถสรุปตามรายด้านได้ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรนำแอปพลิเคชันมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน 2) การคัดกรองนักเรียน ควรประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการคัดกรองและจำแนกกลุ่มนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ควรใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และ 5) การส่งต่อนักเรียน ควรพัฒนาระบบการส่งต่อข้อมูลนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ<sup>44</sup>

### งานวิจัยในต่างประเทศ

กู๊ดแมน (Goodman) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้แบบประเมินความเหมาะสมในการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) เพื่อระบุปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียน โดยรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากผู้ปกครอง ครู เพื่อน และตัวนักเรียนเอง ผลการศึกษาพบว่า ทุกกลุ่มมองว่าปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้น มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความแปรปรวนทางอารมณ์และพฤติกรรม เช่น การอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น อาการซึมเศร้า หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่น ๆ เช่น ความกลัวต่อสิ่งของหรือสัตว์ การถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก หรือพฤติกรรมการกินที่ไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้การใช้ SDQ เพื่อคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตจึงแสดงให้เห็นถึงความแม่นยำสูง

<sup>43</sup>สุนิษา ป่าพงษ์, “การพัฒนา รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดระนอง” วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2568), 165-179.

<sup>44</sup>สุรธาดา สิงหาวาโน, “การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น” วารสาร คณะครู ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2568), 234 - 244.

และประสิทธิภาพในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างตรงจุด มากกว่าการรวบรวมข้อมูลจากครูและเพื่อนเพียงอย่างเดียว<sup>45</sup>

กันเดอร์สัน (Gunderson) ได้ทำการศึกษาการใช้แนวทางการประชุมเชิงสร้างสรรค์ในโรงเรียน เพื่อจัดการปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โดยแนวทางดังกล่าวมีชื่อเรียกว่า "การประชุมกลุ่มครอบครัว" ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียนมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือและพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหานี้ โดยกลุ่มครอบครัวถูกจำแนกออกเป็นสามระดับความเสี่ยง ได้แก่ กลุ่มเสี่ยงต่ำ กลุ่มเสี่ยงปานกลาง และกลุ่มเสี่ยงสูง กลุ่มเสี่ยงต่ำหมายถึงกลุ่มนักเรียนที่เคยได้รับโทษจากโรงเรียนในระดับเล็กน้อย ขณะที่กลุ่มเสี่ยงสูงประกอบด้วยนักเรียนที่เคยถูกลงโทษในระดับรุนแรง ในการประชุมร่วมระหว่างผู้ปกครองจากทั้งสามกลุ่ม บรรยากาศมีความเป็นกันเอง เน้นการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างเท่าเทียม ผู้ปกครองจึงได้แสดงพลังในการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัวของตนเอง รวมถึงให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับโรงเรียน โรงเรียนในขณะเดียวกันยังเปิดกว้างให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ เพื่อช่วยนำไปสู่ข้อสรุปเชิงนโยบายในระดับโรงเรียน กระบวนการประชุมดังกล่าวมีลักษณะเรียบง่าย ทว่ามีประสิทธิภาพอย่างสูง โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้น แสดงให้เห็นถึงพลังบวกที่ทางบวกต่อทั้งนักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน นอกจากนี้ ยังส่งผลสำคัญต่อพฤติกรรมมารยาทโรงเรียนของนักเรียนในเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนแบบดั้งเดิม วิธีการนี้ถือว่ามีประสิทธิภาพในเชิงปฏิบัติมากกว่าอย่างชัดเจน<sup>46</sup>

ดักลาส (Douglas) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีปัญหาด้านอารมณ์หรือพฤติกรรม โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักเรียนเหล่านี้ต้องการบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงรูปแบบการสนับสนุนที่ตอบโจทย์ เพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจและปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคลถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนที่มีความผิดปกติในด้านอารมณ์หรือพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีการจัดระบบประสานงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการสนับสนุนที่ครอบคลุม เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยที่เหมาะสม การสนับสนุนจากครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก การวางแผนและเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาอย่างเหมาะสมจะช่วยให้เด็กนักเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมและปรับปรุงตนเองในทิศทางที่ดี

<sup>45</sup>Goodman, Robert, and others. "Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to Screen for Child Psychiatric Discipline in a Community Samples," Cambridge University Press Volume 177 Issue 6 (January, 2018): 534-539

<sup>46</sup>J.Gunderson, Family group conference : **An innovative approach to truancy in schools. A case study**, accessed January 18, 2026, available from <http://digitallibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll/16id/77364>

ขึ้น การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระยะยาว นักเรียนจำเป็นต้องได้รับทั้งการศึกษาที่เหมาะสมและบริการทางสังคม เพื่อช่วยให้พวกเขาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวม<sup>47</sup>

วุกเทเวิน (Vugteveen) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องคุณภาพการวัดของแบบสอบถามจุดแข็งและจุดอ่อน (SDQ) ในการประเมินพฤติกรรมทางจิตสังคมของวัยรุ่นชาวดัตช์ ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการใช้งาน SDQ ในบริบทของการดูแลสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น โดยผลการวิจัยระบุว่า วัยรุ่นประมาณ 15–25% ประสบปัญหาทางจิตสังคม ซึ่ง SDQ ได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายสำหรับการคัดกรองปัญหาเหล่านี้ การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นการประเมินประสิทธิภาพของ SDQ ทั้งฉบับที่รายงานด้วยตนเองและฉบับที่รายงานโดยผู้ปกครองในกลุ่มวัยรุ่นชาวดัตช์อายุ 12–17 ปี ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า SDQ โดยเฉพาะฉบับผู้ปกครอง มีประโยชน์อย่างมากในการแยกแยะระหว่างวัยรุ่นที่มีปัญหาทางจิตสังคมกับกลุ่มที่ไม่มีปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ SDQ ยังสามารถช่วยระบุเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหาทางจิตสังคม เช่น ความผิดปกติด้านความวิตกกังวล ปัญหาทางอารมณ์ โรคติดต่อต้าน หรือโรคสมาธิสั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง SDQ ฉบับผู้ปกครองสามารถบ่งชี้ถึงความผิดปกติในกลุ่มอาการออทิสติกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ฉบับรายงานด้วยตนเองไม่แสดงความเชื่อมโยงดังกล่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมิน ผู้วิจัยแนะนำให้ผสมข้อมูลจากทั้งสองรูปแบบของ SDQ เป็นข้อมูลโดยรวม ซึ่งสามารถเสริมสมรรถนะในกระบวนการคัดกรองได้ดียิ่งขึ้น เมื่อตรวจสอบข้อมูลรวมของ SDQ พบว่ามีความแม่นยำสูงกว่าการใช้ชุดแบบสอบถามเพียงชุดเดียวสำหรับประเมินระดับความยากหรือปัญหาที่เกี่ยวข้อง โดยสรุป การค้นพบในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สนับสนุนการใช้ SDQ ในกลุ่มวัยรุ่นชาวดัตช์ โดยเฉพาะในบริบทของการดูแลสุขภาพจิต อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังพบข้อจำกัดในความรู้ของบุคลากรทางการแพทย์เกี่ยวกับวิธีการใช้ประโยชน์จาก SDQ เพื่อสนับสนุนวัยรุ่นและช่วยเหลือพวกเขาในการตีความผลคะแนนจากเครื่องมือนี้ เพื่อเพิ่มความรู้และประสิทธิภาพในการใช้งาน ข้อมูลเชิงลึกจากการศึกษา รวมถึงบรรทัดฐานใหม่ของ SDQ สำหรับประชากรชาวดัตช์ จะถูกแจกจ่ายในรูปแบบคู่มือให้กับผู้ใช้งาน SDQ เพื่อเป็นการส่งเสริมการนำเครื่องมือนี้มาใช้ที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด<sup>48</sup>

<sup>47</sup>Douglas Cheney, **Transition of Secondary Student with Emotional or Behavioral Disorders**, accessed January 18, 2026, available from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles>

<sup>48</sup>Jorien Vugteveen, "Measurement quality of the Strengths and Difficulties Questionnaire for assessing psychosocial behaviour among Dutch adolescents," 2020, accessed May 14, 2025, available from <https://doi.org/10.33612/diss.143456742>

## สรุป

จากการวิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนคลองคาราม พบว่า ระบบดังกล่าวเป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน โดยมีเป้าหมายหลักในการคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไขปัญหา ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างรอบด้าน ภายใต้กรอบแนวคิดที่ครอบคลุมการใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ครูแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กระบวนการนี้มุ่งหวังให้นักเรียนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะชีวิต และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันเพียงพอสำหรับการเผชิญวิกฤตต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย กระบวนการดำเนินงานดังกล่าวประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา รวมถึงการส่งต่อนักเรียนเพื่อรับการสนับสนุนเพิ่มเติมในกรณีที่เป็น ทั้งนี้ ระบบดังกล่าวส่งเสริมให้สถานศึกษามีรูปแบบการปฏิบัติงานที่มีโครงสร้างและเป็นระบบระเบียบ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืนในระยะยาว



### บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนคงคาราม จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

#### ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย** เพื่อเสนอขอความคิดเห็นจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นขั้นตอนการกำหนดปัญหา โดยศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความ วรรณกรรม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำ และเสนอขอความเห็นชอบการดำเนินการวิจัย

**ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย** ผู้วิจัยดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือ ทดสอบ ปรับปรุง ขอบกว้างของเครื่องมือ ใช้เครื่องมือที่ศึกษาและพัฒนาซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพ โดยวิธีการหาความตรงเชิงเนื้อหา ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ นำเครื่องมือไปใช้กับประชากรที่ศึกษา จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

**ขั้นตอนที่ 3 รายงานผลการวิจัย** เป็นขั้นตอนการทำร่างรายงานการวิจัยนำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับร่างนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรเพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

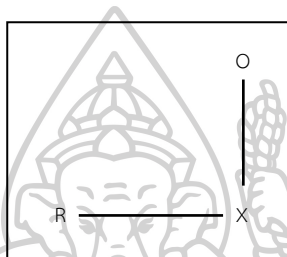
#### ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่

ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

### แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ใช้แผนแบบการวิจัยกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาพการณ์ไม่มีการทดลอง (the one-shot, non-experimental case study design) ซึ่งแสดงเป็นแผนแบบได้ดังนี้



เมื่อ	R	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม
	X	หมายถึง	ตัวแปรที่ศึกษา
	O	หมายถึง	ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

### ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ตามโครงสร้างการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม จำนวนทั้งสิ้น 109 คน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 8 คน 2) กลุ่มหัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 15 คน และ 3) กลุ่มครู จำนวน 86 คน

### กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 86 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกตัวอย่างตามโอกาสทางสถิติ (Probability sampling) โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)<sup>49</sup> และใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling) โดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

<sup>49</sup> Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, "Determining Sample Size for Research Activities," *Journal for Education and Psychological Measurement* 3, no. November (1970), 508.

ตำแหน่ง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการ โรงเรียน/ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน/ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการ	8	6
กลุ่มหัวหน้าสายชั้น/หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	15	12
กลุ่มครู	86	68
รวม	109	86

### ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐาน ตัวแปรที่ศึกษาซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **ตัวแปรพื้นฐาน** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

2. **ตัวแปรที่ศึกษา** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาการส่งต่อ

2.1 **การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** หมายถึง การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน

2.2 **การคัดกรองนักเรียน** หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด เช่น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลุ่มพิเศษ

2.3 **การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน** หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลุ่มพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียน หรือชุมชนคาดหวังต่อไป

**2.4 การป้องกันและแก้ปัญหา** หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

**2.5 การส่งต่อ** หมายถึง การดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพังความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียนในแต่ละกรณี

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

#### แบบสอบถามของการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

**ตอนที่ 1** แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบกำหนดตัวเลือกไว้ (Forced choice) แบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษาสูงสุด 4) ตำแหน่งหน้าที่ 5) ประสบการณ์ในการทำงาน

**ตอนที่ 2** แบบสอบถามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ตามกรอบแนวคิดในคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถามของ ขวัญเนตร มูลทองจาด<sup>50</sup> โดยออกแบบเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของลิกเคอร์ท (Likert)<sup>51</sup> 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนนของแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคารามอยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

<sup>50</sup>ขวัญเนตร มูลทองจาด, การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี กรุงเทพมหานคร (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564),108-114.

<sup>51</sup>Rensis Likert, *The Human Organization*. New York: McGraw-Hill, 1963, p.74.

ระดับ 2 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับน้อย ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับปานกลาง ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับมาก ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับมากที่สุด ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

### แบบบันทึกการสัมภาษณ์

บันทึกการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเลือกจากข้อคำถามที่มีความซับซ้อนและคุณค่าน้อยที่สุด จำนวน 5 ด้าน และกำหนดผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล 1 คน หัวหน้าระดับชั้น 1 คน และครู 1 คน

### การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของขวัญเนตร มูลทองจาด<sup>52</sup> โดยมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of item objective congruence) ที่ 0.66 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.976

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 คน

2. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาการสร้างและออกแบบบันทึกการสัมภาษณ์ ความหมาย หลักการองค์ประกอบของการสัมภาษณ์ และวิธีการดำเนินการสัมภาษณ์

<sup>52</sup>ขวัญเนตร มูลทองจาด, การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี กรุงเทพมหานคร (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564),108-114.

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยคัดเลือกหัวข้อการสนทนาจากเครื่องมือประเภทที่ 1 นำมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ให้ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

ขั้นที่ 3 ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดไว้ 4 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล 1 คน หัวหน้าระดับชั้น 1 คน และครู 1 คน

ขั้นที่ 4 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่ออกแบบไว้

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อขอให้ออกหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนคงคาราม จังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้นำเอกสารที่ออกโดยภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ส่งต่อไปยังโรงเรียนคงคาราม ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีหน่วยวิเคราะห์ข้อมูล คือ บุคลากรของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 86 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ/ฝ่ายงบประมาณ/ฝ่ายบริหารงานบุคคล/ฝ่ายบริหารทั่วไป หัวหน้าสายชั้น หน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และครู

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เมื่อได้รับข้อมูลกลับคืนมา รวบรวมแล้วพิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และถือว่าเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

3. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

## สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษาและข้อคำถามที่ต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

### 1. แบบสอบถามความคิดเห็น

1.1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ ความถี่ (frequency :  $f$ ) และร้อยละ (percentage : %)

1.2 การวิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean :  $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.)

โดยนาค่ามัชฌิมเลขคณิตที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลตกอยู่ในช่วงใด แสดงว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับนั้น โดยเกณฑ์การแปลความหมายของค่ามัชฌิมเลขคณิต ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)<sup>53</sup> มีรายละเอียดดังนี้

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.00 ถึง 1.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.50 ถึง 2.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับน้อย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 2.50 ถึง 3.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 3.50 ถึง 4.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม อยู่ในระดับมาก

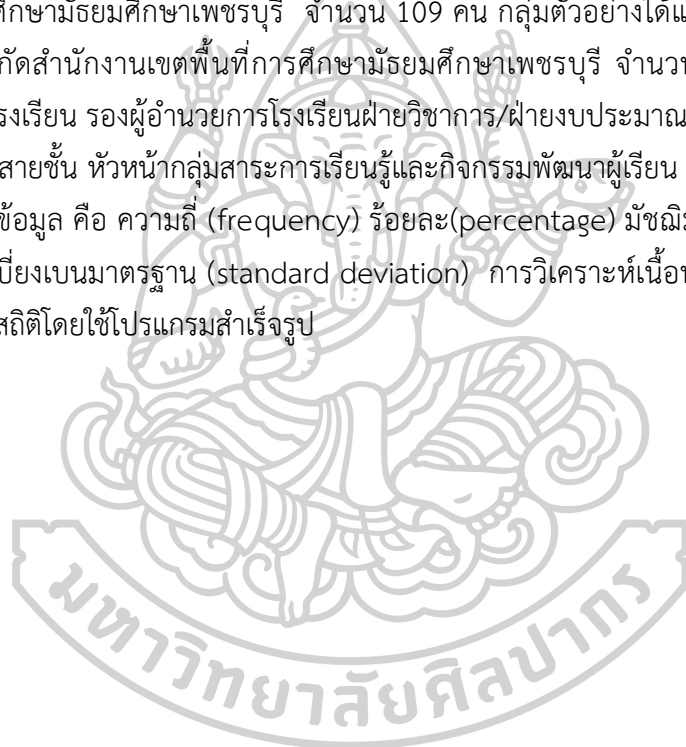
ค่ามัชฌิมเลขคณิต 4.50 ถึง 5.00 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดคงคาราม อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

<sup>53</sup>John W. Best, *Research in Education*, 4 ed. (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1981), 182.

## สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ตามขอบข่ายงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อตอบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม โดยมีประชากรได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 109 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 86 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ/ฝ่ายงบประมาณ/ฝ่ายบุคคล/ฝ่ายบริหารทั่วไป หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และครู โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และวิเคราะห์สถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป



## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนคงคาราม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มฝ่ายบริหาร (ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน/ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการ) จำนวน 6 คน กลุ่มหัวหน้าสายชั้น/หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 12 คน และกลุ่มครู จำนวน 68 คน รวมทั้งสิ้น 86 คน ส่งแบบสอบถามจำนวน 86 ฉบับ ได้รับคืนทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

**ตอนที่ 1** ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

**ตอนที่ 2** ผลการวิเคราะห์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

**ตอนที่ 3** ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

**ตอนที่ 1** ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 คน โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และครู เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม 86 ฉบับ ในการวิเคราะห์พิจารณาตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ดังตารางที่ 2

**ตารางที่ 2** จำนวนร้อยละ ของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	24	27.91
หญิง	62	72.09
<b>รวม</b>	<b>86</b>	<b>100.00</b>
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	16	18.60
31 – 40 ปี	43	50.00
41 – 50 ปี	13	15.12
50 ปีขึ้นไป	14	16.28
<b>รวม</b>	<b>86</b>	<b>100.00</b>
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	46	53.49
ปริญญาโท	39	45.35
ปริญญาเอก	1	1.16
<b>รวม</b>	<b>86</b>	<b>100.00</b>
4. ตำแหน่งหน้าที่		
ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียน/ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน/ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการ โรงเรียน	6	6.98
หัวหน้าสายชั้น/หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	12	13.95
ครู	68	79.07
<b>รวม</b>	<b>86</b>	<b>100.00</b>
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 10 ปี	48	55.80
10 – 20 ปี	24	27.90
21 – 30 ปี	4	4.70
30 ปีขึ้นไป	10	11.60
<b>รวม</b>	<b>86</b>	<b>100.00</b>

จากตารางที่ 2 พบว่าข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 72.10 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 ช่วงอายุ 31 - 40 ปี มีมากที่สุด จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 และน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่าระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมาเป็นระดับปริญญาโท จำนวน 39 คน คิดเป็น ร้อยละ 45.30 น้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ครูมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 79.07 รองลงมาคือ หัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 13.95 และน้อยที่สุดคือ ฝ่ายบริหาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.98 ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ต่ำกว่า 10 ปีมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 55.80 รองลงมา ระหว่าง 11 - 20 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 รองลงมา 30 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 11.60 และน้อยที่สุด คือ ระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70

## ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean :  $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) แล้วนำค่ามัธยฐานเลขคณิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังตารางที่ 3

**ตารางที่ 3** ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม โดยภาพรวม

(n = 86)

ด้าน	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.45	0.59	มาก
2	การคัดกรองนักเรียน	4.43	0.57	มาก
3	การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	4.34	0.63	มาก
4	การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.43	0.63	มาก
5	การส่งต่อ	4.26	0.70	มาก
รวม		4.38	0.62	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.38$ , S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ( $\bar{x} = 4.45$ , S.D. = 0.59) ด้านการคัดกรองนักเรียน ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.57) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.63) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ( $\bar{x} = 4.34$ , S.D. = 0.63) และด้านการส่งต่อ ( $\bar{x} = 4.26$ , S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.57 – 0.70 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ในแต่ละด้านเป็นรายข้อย่อย ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดตามตารางที่ 4 - ตารางที่ 8

**ตารางที่ 4** ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

(n = 86)

ข้อที่	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	มีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสม	4.47	0.57	มาก
2	มีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.59	0.56	มากที่สุด
3	มีการจัดทำระเบียบสะสมนักเรียนทุกระดับชั้น	4.58	0.58	มากที่สุด

ข้อที่	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
4	มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล	4.58	0.52	มากที่สุด
5	มีการนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน	4.44	0.61	มาก
6	มีการเก็บข้อมูลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน	4.66	0.54	มากที่สุด
7	มีการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์	4.34	0.63	มาก
8	มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน	4.08	0.67	มาก
9	มีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันเสมอ	4.30	0.67	มาก
10	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน สรุปผลและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ	4.43	0.58	มาก
<b>รวม</b>		4.45	0.59	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.45$ , S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการเก็บข้อมูลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน ( $\bar{x} = 4.66$ , S.D. = 0.54) มีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล ( $\bar{x} = 4.59$ , S.D. = 0.56) มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล ( $\bar{x} = 4.58$ , S.D. = 0.52) มีการจัดทำระเบียบสะสมนักเรียนทุกระดับชั้น ( $\bar{x} = 4.58$ , S.D. = 0.58) และอยู่ในระดับมาก 6 ข้อ โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสม ( $\bar{x} = 4.47$ , S.D. = 0.57) มีการนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน ( $\bar{x} = 4.44$ , S.D. = 0.61) มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน สรุปผลและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.58) มีการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ ( $\bar{x} = 4.34$ , S.D. = 0.63) มีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันเสมอ ( $\bar{x} = 4.30$ , S.D. = 0.67) และ มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ( $\bar{x} = 4.08$ , S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่าอยู่ระหว่าง 0.52 – 0.67 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 5 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน  
ของโรงเรียนคงคาราม ด้านการคัดกรองนักเรียน

(n = 86)

ข้อที่	ด้านการคัดกรองนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	มีการประชุมครูเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดกรองในการจัด กลุ่มนักเรียนได้อย่างชัดเจน	4.13	0.70	มาก
2	มีการใช้ข้อมูลต่างๆของนักเรียนในการพิจารณาคัดกรอง นักเรียน	4.33	0.56	มาก
3	การพิจารณาคัดกรองนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่ กำหนด	4.37	0.53	มาก
4	มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อคัด กรองนักเรียน	4.64	0.48	มากที่สุด
5	มีการใช้ระเบียบสะสมในการคัดกรองนักเรียน	4.33	0.64	มาก
6	มีการคัดกรองนักเรียนโดยสามารถแยกกลุ่มปกติ กลุ่ม เสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	4.49	0.63	มาก
7	มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น	4.58	0.52	มากที่สุด
8	มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือ นักเรียน	4.43	0.56	มาก
9	มีการบันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน เป็นภาพรวมของโรงเรียน	4.55	0.52	มากที่สุด
10	มีการจัดทำสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนทุกระดับ ที่เป็นปัจจุบัน จัดเก็บอย่างเป็นระบบ	4.48	0.57	มาก
<b>รวม</b>		4.43	0.57	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ด้านการคัดกรอง  
นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ใน  
ระดับมากที่สุด 3 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการใช้แบบประเมิน  
พฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อคัดกรองนักเรียน ( $\bar{x} = 4.64$ , S.D. = 0.48) มีการสรุปผลการคัดกรอง  
นักเรียนเป็นระดับชั้น ( $\bar{x} = 4.58$ , S.D. = 0.52) มีการบันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล  
นักเรียนเป็นภาพรวมของโรงเรียน ( $\bar{x} = 4.55$ , S.D. = 0.52) และอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ โดยเรียงค่า  
มัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการคัดกรองนักเรียนโดยสามารถแยกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และ  
กลุ่มมีปัญหา ( $\bar{x} = 4.49$ , S.D. = 0.63) มีการจัดทำสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนทุกระดับที่เป็น  
ปัจจุบัน จัดเก็บอย่างเป็นระบบ ( $\bar{x} = 4.48$ , S.D. = 0.57) และมีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้  
ในการช่วยเหลือนักเรียน ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.56) การพิจารณาคัดกรองนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่

กำหนด ( $\bar{x} = 4.37$ , S.D. = 0.53) มีการใช้ข้อมูลต่างๆของนักเรียนในการพิจารณาคัดกรองนักเรียน ( $\bar{x} = 4.33$ , S.D. = 0.56) มีการใช้ระเบียบสะสมในการคัดกรองนักเรียน ( $\bar{x} = 4.33$ , S.D. = 0.64) มีการประชุมครูเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดกรองในการจัดกลุ่มนักเรียนได้อย่างชัดเจน ( $\bar{x} = 4.13$ , S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่าอยู่ระหว่าง 0.48 – 0.70 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

**ตารางที่ 6** ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

(n = 86)

ข้อที่	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	มีแผน/กิจกรรม/โครงการ ที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม	4.37	0.53	มาก
2	มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ	4.76	0.43	มากที่สุด
3	มีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน Classroom meeting ทุกระดับชั้นและทุกภาคเรียน	4.67	0.56	มากที่สุด
4	มีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน	4.12	0.80	มาก
5	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนโดยให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วม	4.14	0.80	มาก
6	มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถของนักเรียนที่เหมาะสมเต็มตามศักยภาพ	4.33	0.58	มาก
7	มีการจัดประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ วิชาชีพ และความสามารถพิเศษ	4.34	0.70	มาก
8	มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และพัฒนาตนเอง	4.02	0.61	มาก
9	มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่น	4.21	0.63	มาก
10	มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียน โดยการสนับสนุน ชมเชย และยกย่องนักเรียนที่ทำคุณงามความดี	4.45	0.68	มาก
<b>รวม</b>		4.34	0.63	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.34$ , S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายข้อ

พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ ( $\bar{x} = 4.76$ , S.D. = 0.43) มีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน Classroom meeting ทุกระดับชั้นและทุกภาคเรียน ( $\bar{x} = 4.67$ , S.D. = 0.56) และอยู่ในระดับมาก 8 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียน โดยการสนับสนุน ชมเชย และยกย่องนักเรียนที่ทำคุณงามความดี ( $\bar{x} = 4.45$ , S.D. = 0.68) มีแผน/กิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนที่ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม ( $\bar{x} = 4.37$ , S.D. = 0.53) มีการจัดประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ วิชาชีพ และความสามารถพิเศษ ( $\bar{x} = 4.34$ , S.D. = 0.70) มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถของนักเรียนที่เหมาะสมเต็มตามศักยภาพ ( $\bar{x} = 4.33$ , S.D. = 0.58) มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่น ( $\bar{x} = 4.21$ , S.D. = 0.63) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนโดยให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วม ( $\bar{x} = 4.14$ , S.D. = 0.80) มีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม เพื่อพัฒนาให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน ( $\bar{x} = 4.12$ , S.D. = 0.80) และมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และพัฒนาตนเอง ( $\bar{x} = 4.02$ , S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่าอยู่ระหว่าง 0.43 – 0.80 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

**ตารางที่ 7** ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณาภิบาล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

(n = 86)

ข้อที่	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	มีแผน/โครงการ ในการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหาของนักเรียน	4.36	0.57	มาก
2	มีครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษา บริการให้คำปรึกษา แนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน	4.60	0.60	มากที่สุด
3	มีการประสานความร่วมมือระหว่างและผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.48	0.66	มาก
4	มีครูที่ปรึกษาให้การช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไข ปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา	4.48	0.61	มาก
5	มีการประชุมกลุ่ม เพื่อปรึกษาปัญหาของนักเรียนเป็นรายกรณี	4.34	0.59	มาก
6	มีการเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	4.45	0.63	มาก
7	มีการจัดกิจกรรมการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา	4.38	0.71	มาก
8	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา เพื่อส่งต่อให้ได้รับการช่วยเหลือ	4.38	0.69	มาก

ข้อที่	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
9	มีการบันทึกผลการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และติดตามผลนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.41	0.60	มาก
10	มีการจัดทำสารสนเทศผลการช่วยเหลือ แก้ไข ปัญหา และติดตามผลนักเรียนที่เป็นปัจจุบันจัดเก็บอย่างเป็นระบบ	4.45	0.61	มาก
<b>รวม</b>		4.43	0.63	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษา บริการให้คำปรึกษา แนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน ( $\bar{x} = 4.60$ , S.D. = 0.60) และอยู่ในระดับมาก 9 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีครูที่ปรึกษาให้การช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไข ปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา ( $\bar{x} = 4.48$ , S.D. = 0.61) มีการประสานความร่วมมือระหว่างและผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ( $\bar{x} = 4.48$ , S.D. = 0.66) มีการจัดทำสารสนเทศผลการช่วยเหลือ แก้ไข ปัญหา และติดตามผลนักเรียนที่เป็นปัจจุบันจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ( $\bar{x} = 4.45$ , S.D. = 0.61) มีการเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ( $\bar{x} = 4.45$ , S.D. = 0.63) มีการบันทึกผลการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และติดตามผลนักเรียนเป็นรายบุคคล ( $\bar{x} = 4.41$ , S.D. = 0.60) มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา เพื่อส่งต่อให้ได้รับการช่วยเหลือ ( $\bar{x} = 4.38$ , S.D. = 0.69) มีการจัดกิจกรรมการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา ( $\bar{x} = 4.38$ , S.D. = 0.71) มีแผน/โครงการ ในการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหาของนักเรียน ( $\bar{x} = 4.36$ , S.D. = 0.57) และมีการประชุมกลุ่ม เพื่อปรึกษาปัญหาของนักเรียนเป็นรายกรณี ( $\bar{x} = 4.34$ , S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่าอยู่ระหว่าง 0.57 – 0.71 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

**ตารางที่ 8** ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ด้านการส่งต่อ

(n = 86)

ข้อที่	ด้านการส่งต่อ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ	4.36	0.70	มาก
2	มีการประสานความร่วมมือกันภายในเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	4.33	0.64	มาก
3	มีกระบวนการขั้นตอนการส่งต่อที่มีความชัดเจน	3.95	0.61	มาก

ข้อที่	ด้านการส่งต่อ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
4	มีบันทึกการส่งต่อนักเรียนไปพบครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง กรณีนักเรียนที่มีปัญหาต้องได้รับการช่วยเหลือ	4.19	0.64	มาก
5	มีการทำความเข้าใจ ชี้แจงนักเรียนและผู้ปกครองถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเข้าไปรับการช่วยเหลือ	4.27	0.68	มาก
6	มีการติดต่อประสานงานไปยังผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น สถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.24	0.75	มาก
7	มีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนจากผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ	4.23	0.76	มาก
8	มีการบันทึกผลการช่วยเหลือ หรือรายงานการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ	4.22	0.77	มาก
9	มีการจัดทำสารสนเทศการบันทึกผลการช่วยเหลือหรือรายงานการส่งต่อนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน จัดเก็บอย่างเป็นระบบ	4.35	0.75	มาก
10	มีการประสานความร่วมมือระหว่างครูที่ปรึกษากับครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครองเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไป เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป	4.41	0.69	มาก
<b>รวม</b>		4.26	0.70	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ด้านการส่งต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.26$ , S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการประสานความร่วมมือระหว่างครูที่ปรึกษากับครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครองเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปเพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป ( $\bar{x} = 4.41$ , S.D. = 0.69) มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ ( $\bar{x} = 4.36$ , S.D. = 0.70) มีการจัดทำสารสนเทศการบันทึกผลการช่วยเหลือหรือรายงานการส่งต่อนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน จัดเก็บอย่างเป็นระบบ ( $\bar{x} = 4.35$ , S.D. = 0.75) มีการประสานความร่วมมือกันภายในเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ( $\bar{x} = 4.33$ , S.D. = 0.64) มีการทำความเข้าใจ ชี้แจงนักเรียนและผู้ปกครองถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเข้าไปรับการช่วยเหลือ ( $\bar{x} = 4.27$ , S.D. = 0.68) มีการติดต่อประสานงานไปยังผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น สถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ( $\bar{x} = 4.24$ , S.D. = 0.75) มีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนจากผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ ( $\bar{x} = 4.23$ , S.D. = 0.76) มีการบันทึกผลการช่วยเหลือ หรือรายงานการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ ( $\bar{x} = 4.22$ , S.D. = 0.77)

มีบันทึกการส่งต่อนักเรียนไปพบครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง กรณีนักเรียนที่มีปัญหาต้องได้รับการช่วยเหลือ ( $\bar{x} = 4.19$ , S.D. = 0.64) และมีกระบวนการขั้นตอนการส่งต่อที่มีความชัดเจน ( $\bar{x} = 3.95$ , S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่าอยู่ระหว่าง 0.61 – 0.77 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

### **ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม**

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม จากการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อตอบข้อคำถามการวิจัย ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคารามเป็นอย่างไร โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้เชิญผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนคงคาราม 1 คน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล 1 คน หัวหน้าสายชั้น 1 คน และครู 1 คน รวมทั้งสิ้น 4 คน สามารถรวบรวมด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการประมวลข้อสรุปเป็นรายงานองค์ประกอบดังนี้

#### **ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล**

ควรใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน โดยมีการออกแบบให้ใช้งานง่าย เช่น ตารางที่มีหัวข้อชัดเจน ได้แก่ วันที่/เวลา สถานที่ ลักษณะพฤติกรรม ปัจจัยแวดล้อม วิธีตอบสนองของครู และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งใช้มาตรวัดพฤติกรรม เช่น ระดับ 1-5 เพื่อให้สามารถบันทึกได้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบ นอกจากนี้ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น การใช้แอปพลิเคชันหรือระบบออนไลน์อย่าง Google Forms เพื่อช่วยให้ครูสามารถเข้าถึงข้อมูลย้อนหลังได้สะดวก แชรข้อมูลกับครูประจำชั้นหรือผู้ปกครองได้ง่าย และสามารถประมวลผลข้อมูลออกมาในรูปแบบสถิติพฤติกรรมได้โดยอัตโนมัติ นอกจากนี้เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ควรมีการอบรมและร่วมมือกับครูทุกคน โดยใช้ระบบการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเดียวกัน และฝึกอบรมครูในเรื่องเทคนิคการสังเกตที่ถูกต้อง

#### **ด้านการคัดกรองนักเรียน**

ควรมีการจัดประชุมคัดกรองนักเรียนภายในโรงเรียนเพื่อการวางแผนการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์ของการประชุมอย่างชัดเจน เพื่อให้ครูผู้เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจตรงกัน และสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยระบุจุดประสงค์ของการประชุม เช่น การจัดกลุ่มนักเรียนที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ หรือการพัฒนาแผนพฤติกรรมรายบุคคล เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้ทางโรงเรียนควรจัดทำคู่มือการคัดกรองนักเรียนซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์การคัดกรองที่วัดผลได้ ขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นลำดับ รวมถึงแบบฟอร์มหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง

### ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ทำความรู้จักและเข้าใจตัวเองมากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมสะท้อนตนเองหรืองานกลุ่มที่ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถมองเห็นจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาของตัวเองได้ อีกทั้งยังทำให้นักเรียนได้รับรู้พฤติกรรมของตนเองผ่านมุมมองของผู้อื่นในกลุ่ม พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมทีม นอกจากนี้ ในการส่งเสริมการพัฒนาตนเองควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับแฟ้มพัฒนาตนเอง เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถบันทึก สะท้อนความคิด และรวบรวมผลงานส่วนตัวไว้สำหรับการติดตามความก้าวหน้าในระยะยาว

### ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ควรรอบร้อมพัฒนาทักษะต่างๆ ในการให้คำปรึกษาสำหรับครู เช่น ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการควบคุมอารมณ์ และทักษะการเป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อให้การรับฟังและการให้คำปรึกษาดำเนินไปอย่างสร้างสรรค์ โดยปราศจากการตัดสินนักเรียน นอกจากนี้ ควรจัดตั้งทีมดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อจัดการกรณีเฉพาะ เช่น การมีหัวหน้าระดับ ครูแนะแนว ครูประจำชั้น และตัวแทนครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้ามาร่วมทำงาน เพื่อสร้างระบบการดูแลที่เป็นระเบียบและมีความต่อเนื่อง

### ด้านการส่งต่อ

ควรมีการประชุมเพื่อพัฒนาแบบฟอร์มสำหรับการส่งต่อนักเรียน เพื่อที่จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบรายต่อไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับนักเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ โดยข้อมูลที่บรรจุอยู่ในแบบฟอร์มควรครอบคลุมตั้งแต่รายละเอียดส่วนบุคคลของนักเรียน สถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในด้านพฤติกรรมและการเรียนรู้ รวมถึงแนวทางและวิธีการที่ครูผู้สอนเดิมได้ดำเนินการแก้ไขในเบื้องต้น นอกจากนี้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ควรมีการจัดทำคู่มือสำหรับการส่งต่อนักเรียน ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการ และแนวทางในการส่งต่อ เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวดำเนินไปอย่างมีระบบระเบียบและสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม ตามขอบข่ายงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ โดยมีบุคลากรของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 86 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และวิเคราะห์สถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

#### สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ( $\bar{x} = 4.45$ , S.D. = 0.59) ด้านการคัดกรองนักเรียน ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.57) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.63) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ( $\bar{x} = 4.34$ , S.D. = 0.63) และด้านการส่งต่อ ( $\bar{x} = 4.26$ , S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.57 – 0.70

2. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม พบว่า

2.1 ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ควรใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน โดยมีการออกแบบให้ใช้งานง่าย เช่น ตารางที่มีหัวข้อชัดเจน ได้แก่ วันที่/เวลา สถานที่ ลักษณะพฤติกรรม ปัจจัยแวดล้อม วิธีตอบสนองของครู และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งใช้มาตรวัดพฤติกรรม เช่น ระดับ 1-5 เพื่อให้สามารถบันทึกได้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบ นอกจากนี้ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น การใช้แอปพลิเคชันหรือระบบออนไลน์อย่าง Google Forms เพื่อช่วยให้ครูสามารถเข้าถึงข้อมูลย้อนหลังได้สะดวก แชรข้อมูลกับครูประจำชั้นหรือผู้ปกครองได้ง่าย และสามารถประมวลผลข้อมูลออกมาในรูปแบบสถิติพฤติกรรมได้โดยอัตโนมัติ นอกจากนี้เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ควรมีการอบรมและร่วมมือกับครูทุกคน โดยใช้ระบบการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเดียวกัน และฝึกอบรมครูในเรื่องเทคนิคการสังเกตที่ถูกต้อง

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการจัดประชุมคัดกรองนักเรียนภายในโรงเรียน เพื่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์ของการประชุมอย่างชัดเจน เพื่อให้ครูผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน และสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยระบุจุดประสงค์ของการประชุม เช่น การจัดกลุ่มนักเรียนที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ หรือการพัฒนาแผนพฤติกรรมรายบุคคล เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้ทางโรงเรียนควรจัดทำคู่มือการคัดกรองนักเรียนซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์การคัดกรองที่วัดผลได้ ขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นลำดับ รวมถึงแบบฟอร์มหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ทำ ความรู้จักและเข้าใจตัวเองมากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมสะท้อนตนเองหรืองานกลุ่มที่ช่วยให้เกิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถมองเห็นจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาของ ตัวเองได้ อีกทั้งยังทำให้นักเรียนได้รับรู้พฤติกรรมของตนเองผ่านมุมมองของผู้อื่นในกลุ่ม พร้อมทั้ง รับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมทีม นอกจากนี้ ในการส่งเสริมการพัฒนาตนเองควรมีการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับแฟ้มพัฒนาตนเอง เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถบันทึก สะท้อนความคิด และรวบรวมผลงาน ส่วนตัวไว้สำหรับการติดตามความก้าวหน้าในระยะยาว

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรอบรมพัฒนาทักษะต่างๆ ในการให้ คำปรึกษาสำหรับครู เช่น ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการควบคุมอารมณ์ และทักษะ การเป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อให้การรับฟังและการให้คำปรึกษาดำเนินไปอย่างสร้างสรรค์ โดยปราศจากการ ตัดสินนักเรียน นอกจากนี้ ควรจัดตั้งทีมดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อจัดการกรณีเฉพาะ เช่น การมี หัวหนาระดับ ครูแนะแนว ครูประจำชั้น และตัวแทนครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้ามาร่วมทำงาน เพื่อสร้างระบบการดูแลที่เป็นระเบียบและมีความต่อเนื่อง

2.5 ด้านการส่งต่อ ควรมีการประชุมเพื่อพัฒนาแบบฟอร์มสำหรับการส่งต่อนักเรียน เพื่อที่จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบรายต่อไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับนักเรียนอย่างครบถ้วนและ เป็นระบบ โดยข้อมูลที่บรรจุอยู่ในแบบฟอร์มควรครอบคลุมตั้งแต่รายละเอียดส่วนบุคคลของนักเรียน สถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในด้านพฤติกรรมและการเรียนรู้ รวมถึงแนวทางและวิธีการที่ ครูผู้สอนเดิมได้ดำเนินการแก้ไขในเบื้องต้น นอกจากนี้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ควรมี การจัดทำคู่มือสำหรับการส่งต่อนักเรียน ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับ ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการ และแนวทางในการส่งต่อ เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวดำเนินไปอย่างมี ระบบระเบียบและสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด

### การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน คณาจารย์ ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณาจารย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่ เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณาจารย์อยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจาก มากไปน้อย ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน และการส่งต่อตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากทางโรงเรียนคณาจารย์ได้มีการ ดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นผลมาจาก กระบวนการวางแผนที่ครอบคลุมหลายมิติ โดยเริ่มจากการกำหนดคณะกรรมการดำเนินงานของแต่ละ ฝ่ายอย่างชัดเจน และการมอบหมายหน้าที่ให้ครูที่ปรึกษาดูแลในส่วนกิจกรรมโฮมรูมอย่างมี เป้าหมาย นอกจากนี้โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมผู้ปกครอง การเก็บรวบรวม ข้อมูลนักเรียนที่ทันสมัย และการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน พร้อมทั้ง ประยุกต์ใช้เครื่องมือประเมินพฤติกรรม Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ร่วมกับการ เยี่ยมบ้านนักเรียน ซึ่งครอบคลุมถึงนักเรียนทุกคน ส่งผลให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจและรู้จักตัวตนของ นักเรียนที่ตนดูแลอย่างครอบคลุม ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยโรงเรียนได้จัดการวิเคราะห์ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา การ จำแนกดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษามีข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสม สำหรับดูแลและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างตรงประเด็น โดยสิ่งเหล่านี้ช่วยให้การ แก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โรงเรียนได้จัดกิจกรรมหลากหลาย ทั้งด้านกีฬา ด้านดนตรี และด้านวิชาการต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้ นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพตนเองอย่างเต็มที่ และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น กิจกรรม โฮมรูม การเยี่ยมบ้าน กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง รวมถึงโครงการส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และที่สำคัญโรงเรียนยังมีบทบาทด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน โดย ครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษาได้มอบคำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเชิงป้องกันเพื่อ แก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น หากบางกรณีมีความซับซ้อนและเกินขอบเขตความสามารถในการดูแลครูที่ ปรึกษาจะส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานหรือบุคคลที่เหมาะสม เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครู ประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง หากนักเรียนยังไม่สามารถปรับพฤติกรรมได้อาจมีขั้นตอนในการส่ง ต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ นุ่นทอง ที่ศึกษาเรื่อง ระบบดูแลช่วยเหลือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 นครศรีธรรมราช – พัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ รักษา ที่ศึกษาเรื่อง

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภสุตา รินปาน ได้ดำเนินการศึกษา เรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของรุจี พิศนอก ที่ศึกษาเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกูดแมน (Goodman) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แบบประเมินความเหมาะสมในการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) เพื่อระบุปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียน โดยรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากผู้ปกครอง ครู เพื่อน และตัวนักเรียนเอง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ทุกกลุ่มมองว่าปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้นมีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความแปรปรวนทางอารมณ์และพฤติกรรม ด้วยเหตุนี้การใช้ SDQ เพื่อคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตจึงแสดงให้เห็นถึงความแม่นยำสูงและประสิทธิภาพในการช่วยแก้ไข้ปัญหาได้อย่างตรงจุด มากกว่าการรวบรวมข้อมูลจากครูและเพื่อนเพียงอย่างเดียว<sup>54</sup>

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่ามัธยฐานเลขคณิตอยู่ในระดับมากและอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์มีการเก็บประวัติข้อมูลขั้นพื้นฐานของนักเรียนในวันมอบตัวสำหรับทุกระดับชั้นในทุกปี การศึกษา และมีการวางแผนสร้างความเข้าใจแก่ครูประจำชั้นทุกคน พร้อมจัดเตรียมเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลที่เป็นแบบเดียวกัน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำแบบวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เพื่อให้เข้าใจศักยภาพและลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ครูประจำชั้นจะสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนประกอบกับข้อมูลอื่น ๆ และมีการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ซึ่งช่วยให้ครูสามารถรับรู้ชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมทางสังคมของนักเรียนได้อย่างลึกซึ้ง การเยี่ยมบ้านยังเปิดโอกาสให้ครูได้สนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ปกครอง รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านและโรงเรียน กระบวนการดังกล่าวทำให้ครูมีข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชีวิตนักเรียนในแง่มุมที่หลากหลาย ทั้งด้านการเรียน พฤติกรรม สุขภาพ และความประพฤติ โดยข้อมูลที่รวบรวมจากการสังเกตและการเยี่ยมบ้านจะถูกนำไปใช้ในการวางแผนจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อสนับสนุนพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้านอย่างสมบูรณ์

<sup>54</sup>Goodman, Robert, and others. "Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to Screen for Child Psychiatric Discipline in a Community Samples," Cambridge University Press Volume 177 Issue 6 (January, 2018): 534-539

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ ที่ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีโดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งในด้านการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากและอยู่ลำดับที่สอง ซึ่งสะท้อนถึงควมมีประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนคงคาราม ใน กระบวนการคัดกรองนี้ โรงเรียนได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่รวบรวมไว้ โดยใช้เครื่องมือ หลากหลายในกระบวนการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ข้อมูลเหล่านี้ถูกนำมาประเมินและจัดกลุ่มนักเรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวางแผนและเลือกวิธีการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม ตรงกับปัญหาและความ ต้องการเฉพาะของแต่ละคน การจัดกลุ่มจะช่วยให้กระบวนการดูแลเป็นไปอย่างรวดเร็วและแม่นยำ การแบ่งกลุ่มนักเรียนดำเนินการตามกรอบเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด โดยใช้ผลการประเมินพฤติกรรม ของนักเรียน (SDQ) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับพิจารณาพฤติกรรม การปรับตัว และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ สภาพจิตใจของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะถูกจัดออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมี ปัญหา โดยหลังจากการคัดกรองรายงานข้อมูลจะถูกสรุปและส่งต่อไปให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ ผู้บริหารและทีมงานสามารถวางแผนกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสมใน ขั้นตอนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย เนียมหอม ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมมีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากและอยู่ ลำดับที่สาม ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคารามในด้านของ การป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ ได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการวางแผนและจัด ประชุมคณะทำงานอย่างสม่ำเสมอ ครูผู้สอนมีความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้อย่าง เหมาะสม โดยประยุกต์ใช้หลักการที่มุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างตรงจุด การดูแลนักเรียน ดำเนินไปด้วยความเอาใจใส่ ครอบคลุมนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยมีระบบการประสานงานที่ ชัดเจนระหว่างหัวหน้าระดับชั้นและครูที่ปรึกษาประจำชั้น นอกจากนี้โรงเรียนยังส่งเสริมกิจกรรมที่ ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน อันนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพให้เติบโต เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ตัวอย่างกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมดนตรีสาน ร่วมใจ โรงเรียนสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข กีฬาต้านยาเสพติด กิจกรรมขับขีปลอดภัย กิจกรรมสุกัรส่งเสริมเพิ่มปัญญา การประกวดแข่งขันทักษะต่าง ๆ และโครงการพัฒนาศักยภาพ นักเรียน ในด้านวิธีการโรงเรียนใช้เทคนิคที่หลากหลายในการเผชิญหน้าและจัดการปัญหา โดยครูแนะ แนวและครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาและแนะนำเชิงป้องกัน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งในบริบทของโรงเรียนและในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของสุรธาดา สิงหาวาโน ที่ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอยู่ในระดับที่มากเช่นเดียวกัน

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่ามีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากและอยู่ลำดับที่สี่ ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายของโรงเรียนคงคารามที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมที่หลากหลาย โดยออกแบบให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ภายใต้การสนับสนุนและความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียน ครูผู้สอนได้มีการพัฒนาทักษะของตนเองเพื่อให้ออกแบบและจัดกิจกรรมส่งเสริมที่ตรงกับความต้องการและลักษณะเฉพาะของนักเรียน โดยกิจกรรมโฮมรูมเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับการดูแลจากครูประจำชั้น นอกจากนี้ในช่วงกิจกรรมหน้าเสาธง ครูเวรประจำวันจะกล่าวชื่นชมนักเรียนอย่างต่อเนื่องในด้านพฤติกรรม คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อกระตุ้นและสร้างความภาคภูมิใจในตนเองแก่นักเรียน การชื่นชมและยกย่องนักเรียนผู้ทำความดีเป็นอีกแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกทางสังคมที่ดี โรงเรียนยังให้ความสำคัญกับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ โดยสนับสนุนและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันในด้านวิชาการ วิชาชีพ และความสามารถเฉพาะทางจนประสบความสำเร็จ เช่น ค่ายวิชาการ รวมถึงกิจกรรมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น การประกวดแข่งขันทักษะวิชาการ การมอบเกียรติบัตรแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและความประพฤติยอดเยี่ยม กิจกรรมดังกล่าวยังรวมถึงการส่งเสริมทักษะด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และคุณลักษณะด้านอื่นๆ โดยตัวอย่างกิจกรรมที่จัดขึ้น ได้แก่ กิจกรรมของหายได้คืน กิจกรรมคนดีศรีคงคา กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมศุภร์ส่งเสริมเพิ่มปัญญา กิจกรรมพี่สอนน้อง กิจกรรมค่ายพุทธบุตร ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนภาพการดำเนินงานด้านพัฒนาผู้เรียนที่เป็นระบบและเชื่อมโยงกับบริบทสังคมในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ดำมินเสก ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าด้านส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับระดับมากเช่นเดียวกัน

ด้านการส่งต่อ พบว่ามีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากและเป็นลำดับที่ห้า ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันโรงเรียนยังเผชิญปัญหาการขาดการดำเนินการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือขาดกระบวนการส่งต่อข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนในช่วงการเลื่อนช่วงชั้นเรียน ซึ่งส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอต่อบทบาทและวิธีการส่งต่อข้อมูลของนักเรียน นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังขาดความร่วมมือและไม่ตระหนักถึงความสำคัญในกระบวนการนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม โรงเรียนควรจัดการอบรมสำหรับครูและบุคลากรเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการและความจำเป็นของการส่งต่อนักเรียน พร้อมทั้งวาง

แผนการส่งต่อข้อมูลพื้นฐานอย่างเป็นระบบและชัดเจน อาทิเช่น การจัดทำระบบส่งต่อข้อมูลนักเรียนที่ได้รับการคัดกรอง และจัดเตรียมข้อมูลดังกล่าวสำหรับครูที่ปรึกษาระดับช่วงชั้นในปีการศึกษาต่อไป อีกทั้งควรมีการประสานงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญภายใน เช่น ครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองเพื่อดำเนินการส่งต่อในกรณีที่ปัญหาอยู่ในขอบเขตของโรงเรียน หากยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนควรจัดประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมสำหรับการส่งนักเรียนออกไปรับความช่วยเหลือต่อจากหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้แล้วผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในกระบวนการชี้แจงแก่ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงประโยชน์และความจำเป็นของการส่งต่อนักเรียนดังกล่าว เช่น การออกหนังสือเชิญประชุม การแจ้งกำหนดการประชุม และอธิบายผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดกับตัวนักเรียน ทั้งนี้ควรดำเนินการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานหรือองค์กรที่เหมาะสมกับลักษณะปัญหาและพฤติกรรมของนักเรียน เช่น หน่วยงานเครือข่ายของโรงเรียน อาทิ สถานีตำรวจ สำนักรักษาพยาบาล หรือสถาบันจิตวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมิทร เพลลอย ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุงในภาพรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งในด้านการส่งต่ออยู่ในระดับมากและเป็นลำดับที่ห้าเช่นเดียวกัน

2. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม พบว่าควรดำเนินการพัฒนา ดังนี้

2.1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล พบว่ายังขาดในส่วนของการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน จึงควรมีการดำเนินการคือ ควรใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมในรูปแบบมาตรฐานที่ใช้งานง่าย ควรมีมาตรวัดพฤติกรรมระดับ 1-5 เพื่อให้บันทึกเร็วและเป็นระบบ รวมถึงการใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชัน หรือ Google Forms เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลย้อนหลัง สามารถแชร์ข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติได้อัตโนมัติ เพื่อความต่อเนื่องและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย นิยมหอม ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี มีดังนี้ 1) การทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลผ่านการพัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์ และการจัดทำแบบทดสอบสำหรับประเมินความถนัดและศักยภาพในเชิงลึก

2.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่ายังขาดในด้านการประชุมครูเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดกรองในการจัดกลุ่มนักเรียนได้อย่างชัดเจน จึงควรมีการดำเนินการคือ ควรมีการจัดประชุมเพื่อคัดกรองนักเรียนภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยการแจ้งวัตถุประสงค์ของการประชุมให้ชัดเจน เพื่อให้ครูที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดทำคู่มือการคัดกรองนักเรียน ซึ่งรวมถึงเกณฑ์การคัดกรองที่ชัดเจนและวัดผลได้ ขั้นตอนการดำเนินงานที่มีลำดับชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกูดแมน (Goodman) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แบบประเมินความเหมาะสมในการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ)

เพื่อระบุปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียน โดยรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากผู้ปกครอง ครู เพื่อน และตัวนักเรียนเอง ผลการศึกษาพบว่า ทุกกลุ่มมองว่าปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้น มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความแปรปรวนทางอารมณ์และพฤติกรรม เช่น การอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น อารมณ์ซึมเศร้า หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่น ๆ

2.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน พบว่ายังขาดในด้านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และพัฒนาตนเอง จึงควรมีการดำเนินการคือ ครูควรสำรวจความต้องการและความสนใจของนักเรียนเพื่อวางแผนกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของนักเรียนให้เต็มศักยภาพ ตัวอย่างเช่น การจัดโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมชุมนุมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคนให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อเสริมสร้างทักษะและคุณค่าในตัวเอง โดยอาจจัดเวทีให้นักเรียนได้แสดงผลงานหรือทักษะพิเศษให้ผู้อื่นได้ชื่นชม ซึ่งจะช่วยสร้างความภูมิใจและเพิ่มความมั่นใจในตัวนักเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตร เทพุลอย ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า ควรจัดสรรเวลาให้ครูมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนมากขึ้น พร้อมกับปรับปรุงระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลในรูปแบบออนไลน์ให้มีความสะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยครูควรวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในทุกแง่มุม เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดกับความต้องการของแต่ละกลุ่มนักเรียน อีกทั้งควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบเพื่อการใช้งานที่ง่ายและครบถ้วน นอกจากนี้ยังควรสำรวจถึงความต้องการของนักเรียนในเรื่องการจัดกิจกรรม โดยใช้ผลการคัดกรองมาจัดกลุ่มและแยกประเภท เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนตามความเหมาะสมของศักยภาพแต่ละบุคคล และควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน พร้อมส่งเสริมความรู้พื้นฐานให้แก่ทั้งคณะกรรมการและนักเรียน เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และควรกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนภายในโรงเรียน โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อความสมานฉันท์และการดำเนินงานที่มีคุณภาพสูงสุด

2.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่ายังไม่มีการจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ผู้บริหาร หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหารือหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ จึงควรมีการดำเนินการคือ ครูควรได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญในการให้คำปรึกษา เพื่อให้กระบวนการรับฟังและให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และปราศจากการตัดสินนักเรียนอย่างไม่เหมาะสม นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งทีมดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อจัดการกรณีเฉพาะ โดยมีการรวมตัวของหัวหน้าระดับ ครูแนะแนว ครูประจำชั้น และตัวแทนครูจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสร้างระบบการดูแลที่มีความเป็นระเบียบและต่อเนื่องมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ ที่ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการศึกษาพบว่า

ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรั้มมีกิจกรรมที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาคอรั้มของนักเรียนในกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา

2.5) ด้านการส่งต่อ พบว่ายังขาดในด้านแนวทางหรือระบบในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม เช่น นักจิตวิทยา โรงพยาบาล สถานศึกษาพิเศษ หรือหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ ยังคงขาดความเป็นรูปธรรมและไม่ชัดเจนในเรื่องของบทบาทหน้าที่ว่าใครควรรับผิดชอบ รวมถึงขั้นตอนว่าจะดำเนินการเมื่อใดและอย่างไรให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ จึงควรมีการดำเนินการคือ ควรจัดประชุมเพื่อพัฒนาแบบฟอร์มส่งต่อนักเรียน เพื่อช่วยให้ผู้รับผิดชอบรายต่อไปได้รับข้อมูลนักเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ และควรจัดทำคู่มือการส่งต่อนักเรียน เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติตามขั้นตอนและแนวทางอย่างมีระเบียบ สอดคล้องมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันเดอร์สัน (Gunderson) ได้ทำการศึกษาการใช้แนวทางการประชุมเชิงสร้างสรรค์ในโรงเรียน เพื่อจัดการปัญหาการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการประชุมนี้แม้จะมีรูปแบบเรียบง่าย แต่กลับแสดงประสิทธิภาพที่สูง ซึ่งผลลัพธ์สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ครอบครัว และโรงเรียนอย่างเห็นได้ชัด ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมมาโรงเรียนของนักเรียน ให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์และยั่งยืน เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางแก้ไขปัญหาคอรั้มเรียนแบบดั้งเดิม

#### ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนคงคาราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

#### ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคารามโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยในด้านการส่งต่อ มีค่ามัธยฐานคะแนนเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรให้มีการดำเนินการจัดอบรมให้กับครูและบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจต่อการส่งต่อนักเรียน และมีการชี้แจงให้ผู้ปกครองให้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งต่อ โดยการส่งจดหมายเชิญประชุม แจ้งกำหนดการ และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน รวมทั้งประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญหรือองค์กรภายนอกเพื่อให้มีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและติดตามการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้คณะครูร่วมพัฒนาการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคารามอยู่ในระดับมากที่สุดต่อไป

3. โรงเรียนควรมีการสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งและเป็นระบบในการดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะในด้านการส่งต่อข้อมูลและประสานงานระหว่างคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนในทุกภาคส่วนที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและตรงประเด็น พร้อมกันนั้นควรมีการส่งเสริมความเข้าใจในกระบวนการส่งต่อนักเรียนที่มีแนวทางชัดเจนและสอดคล้องกัน นอกจากนี้การวางแผนร่วมกันอย่างเป็นระบบถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การส่งต่อนักเรียนเกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการบริหารจัดการดูแลนักเรียนในระยะยาว

#### ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะของการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม
2. ควรศึกษาวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาเพชรบุรี
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มมีปัญหาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

- กรมสุขภาพจิต, และ กรมสามัญศึกษา. (2546). คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 – ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6). เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://dmh-elibrary.org/items/show/1098>
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, และ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2547). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงสาธารณสุข, และ กรมสุขภาพจิต. (2554). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: ยูเร็นส์อิมเมจกรุ๊ป.
- กระทรวงสาธารณสุข, และ กรมสุขภาพจิต. (2556). คู่มือการดำเนินงานโครงการ 1 โรงพยาบาล 1 โรงเรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์.
- ขวัญเนตร มุลทองจาด. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐกานต์ รักษา. (2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 13(1), 112-127.
- ตฤณห์ โพธิ์รักษา. (2566). อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน. วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ, 5(2), 97.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2558). การแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ, 347.
- เบญจวรรณ นุ่นทอง. (2564). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *Graduate Studies Journal*, 15(71), 188-193.
- ยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2567). รายงานสรุปการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ระบบและบริการสนับสนุนทางจิตใจ และจิตสังคม สำหรับเด็กและวัยรุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก. เข้าถึงเมื่อ 21 ธันวาคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://www.unicef.org/thailand/media/8876/file/MHPSS%20Report%202022.pdf>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา (เล่มที่ 134, ตอนที่ 40 ก, น. 14).

- รุจี พิศนอก. (2568). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา. วารสารสหวิทยาการศึกษาศึกษาและพัฒนา สังคม, 1(1), 44-58.
- โรงเรียนคงคาราม. (2564). รายงานแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา พ.ศ. 2562 - 2564. เพชรบุรี: โรงเรียนคงคาราม.
- โรงเรียนคงคาราม. (2566a). คู่มือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม ประจำปีการศึกษา 2566. เพชรบุรี: โรงเรียนคงคาราม.
- โรงเรียนคงคาราม. (2566b). สรุปผลการคัดกรองนักเรียนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี การศึกษา 2566. เพชรบุรี: โรงเรียนคงคาราม.
- วุฒิชัย เนียมหอม. (2568). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์, 9(1), 150 -162.
- ศุภสุดา รินปาน และคณะ. (2567). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสห วิทยาเขตนวนสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 25(2), 1871 - 1884.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, กรมสุขภาพจิต, และ กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือ หลักสูตรอบรมวิทยาการ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง สำหรับบุคลากร สถานศึกษาและบุคลากรสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: บริษัท ทีเอส อินเทอร์เน็ต จำกัด.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, กรมสุขภาพจิต, และ กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). สถิติ การให้บริหารปรึกษา สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ประจำเดือนสิงหาคม 2566. เข้าถึงเมื่อ 1 ตุลาคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/photo?fbid=617649383881873&set=a.2463979443>
- สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักข่าว Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ. (2565). ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติดเผยข้อมูลเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ใช้กัญชาแบบสูบสูงขึ้น 10 เท่าใน 3 ปี. เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.hfocus.org/content/2022/12/26694>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา เพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2566. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2550). การประชุมปฏิบัติการพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4 ภูมิภาค หลักสูตรผู้บริหารศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). แนวทางการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 304-314.
- สุนิษา ป่าพงษ์. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดระนอง. วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์, 8(1).
- สุมิตร เทพุลอย. (2567). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์, 7(2), 503 - 512.
- สุรธาดา สิงหาวาน. (2568). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 8(1), 234 - 244.
- หน่วยงานศึกษานิเทศก์. (2555). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างกรมสามัญศึกษา.
- หน่วยงานศึกษานิเทศก์. (2559). คู่มือแนวทางการสร้างระบบดูแลสุขภาวะทางใจของนักเรียนและครู. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพิน ดำมินเสก. (2567). แนวทางการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 14(1), 1-12.
- อาสณี นิสาล๊ะ. (2555). การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแถมจากวิชาคุณธรรม สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการประเมิน). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

### ภาษาอังกฤษ

- Best, J. W. (1970). *Research in Education*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Douglas Cheney. (2026). Transition of Secondary Student with Emotional or Behavioral Disorders. accessed January 18 ,2026. available from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles>.
- Goodman, R. a. o. (2025). Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to Screen for Child Psychiatric Discipline in a Community Samples. *Cambridge*

University Press. Accessed January 22,2025. available from  
<https://www.cambridge.org>

Gunderson, J. (2025). Family group conference: An innovative approach to truancy in schools. A case study. Accessed January 18 ,2025. available from  
<http://digitallibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll/16id/77364>

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal for Education and Psychological Measurement*, 3.

Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw – hill.

Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. (2021). *Educational Administration; Concepts and Practices* (7th ed). California: SAGE Publications.

Vugteveen, J. (2020). Measurement Quality of the Strengths and Difficulties Questionnaire for Assessing Psychosocial Behaviour among Dutch Adolescents. Accessed May 14, 2025. Available from <https://doi.org/10.33612/diss.143456742>







ภาคผนวก ก  
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย



ที่ อว 8612.2/476

ภาควิชาการบริหารการศึกษา  
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร  
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

16 มิถุนายน 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคงคาราม

ด้วย นายชาคริต แสงกระจ่าง รหัสนักศึกษา 660620124 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครู เพื่อประกอบการทำวิจัย ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตามที่เห็นสมควร จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุดา เตียเจริญ)  
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา  
โทร. 09 3979 3455



ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามและแบบบันทึกการสัมภาษณ์



**แบบสอบถามเพื่อการวิจัย**  
เรื่อง “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม”

**คำชี้แจง**

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เรื่อง “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดคงคาราม” ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของท่านมีค่าอย่างยิ่งต่อการวิจัยนี้ ข้อมูลที่ท่านตอบถือเป็นความลับและขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานหรือของท่านแต่ประการใด จึงขอความกรุณาโปรดตอบให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ ใช้สำหรับสอบถามข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูโรงเรียนคงคาราม

3. แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วย 2 ตอน จำนวน 50 ข้อ ดังนี้

**ตอนที่ 1** สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

**ตอนที่ 2** แบบสอบถามความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ สำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นายชาคริต แสงกระจ่าง

นักศึกษาลัทธิสุตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร



ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วเขียน ✓ ลงในช่องที่แสดงระดับการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคารามที่เป็นจริงที่สุด โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
<b>1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล</b>						
1	มีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสม					
2	มีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล					
3	มีการจัดทำระเบียบสะสมนักเรียนทุกระดับชั้น					
4	มีการใช้แบบประวัตินักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล					
5	มีการนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน					
6	มีการเก็บข้อมูลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน					
7	มีการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์					
8	มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน					
9	มีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันเสมอ					
10	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน สรุปผลและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ					
<b>2. การคัดกรองนักเรียน</b>						
11	มีการประชุมครูเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดกรองในการจัดกลุ่มนักเรียนได้อย่างชัดเจน					
12	มีการใช้ข้อมูลต่างๆของนักเรียนในการพิจารณาคัดกรองนักเรียน					

ข้อที่	รายการการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
13	การพิจารณาคัดกรองนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด					
14	มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อคัดกรองนักเรียน					
15	มีการใช้ระเบียบสะสมในการคัดกรองนักเรียน					
16	มีการคัดกรองนักเรียนโดยสามารถแยกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา					
17	มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น					
18	มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน					
19	มีการบันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นภาพรวมของโรงเรียน					
20	มีการจัดทำสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนทุกระดับที่เป็นปัจจุบัน จัดเก็บอย่างเป็นระบบ					
<b>3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน</b>						
21	มีแผน/กิจกรรม/โครงการ ที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม					
22	มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ					
23	มีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน Classroom meeting ทุกระดับชั้นและทุกภาคเรียน					
24	มีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน					
25	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนโดยให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วม					
26	มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถของนักเรียนที่เหมาะสมเต็มตามศักยภาพ					
27	มีการจัดประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ วิชาชีพ และความสามารถพิเศษ					
28	มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และพัฒนาตนเอง					
29	มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น					
30	มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียน โดยการสนับสนุน ชมเชย และยกย่องนักเรียนที่ทำคุณงามความดี					

ข้อที่	รายการการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
<b>4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา</b>						
31	มีแผน/โครงการ ในการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหา ของนักเรียน					
32	มีครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษา บริการให้คำปรึกษา แนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน					
33	มีการประสานความร่วมมือระหว่างและผู้ปกครองในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน					
34	มีครูที่ปรึกษาให้การช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไข ปัญหา นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา					
35	มีการประชุมกลุ่ม เพื่อปรึกษาปัญหาของนักเรียนเป็นราย กรณี					
36	มีการเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน					
37	มีการจัดกิจกรรมการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนใน กลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา					
38	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา เพื่อส่งต่อให้ได้รับการช่วยเหลือ					
39	มีการบันทึกผลการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และติดตามผล นักเรียนเป็นรายบุคคล					
40	มีการจัดทำสารสนเทศผลการช่วยเหลือ แก้ไข ปัญหา และ ติดตามผลนักเรียนที่เป็นปัจจุบันจัดเก็บอย่างเป็นระบบ					
<b>ด้านการส่งต่อ</b>						
41	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับ การช่วยเหลือ					
42	มีการประสานความร่วมมือกันภายในเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่ มีปัญหา					
43	มีกระบวนการขั้นตอนการส่งต่อที่มีความชัดเจน					
44	มีบันทึกการส่งต่อนักเรียนไปพบครูแนะแนว/ครูฝ่าย ปกครอง กรณีนักเรียนที่มีปัญหาต้องได้รับการช่วยเหลือ					
45	มีการทำความเข้าใจ ชี้แจงนักเรียนและผู้ปกครองถึงความ จำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเข้ามารับการ ช่วยเหลือ					

ข้อที่	รายการการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
46	มีการติดต่อประสานงานไปยังผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น สถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
47	มีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนจากผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ					
48	มีการบันทึกผลการช่วยเหลือ หรือรายงานการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ					
49	มีการจัดทำสารสนเทศการบันทึกผลการช่วยเหลือหรือรายงานการส่งต่อนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน จัดเก็บอย่างเป็นระบบ					
50	มีการประสานความร่วมมือระหว่างครูที่ปรึกษากับครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครองเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไป เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป					





### แบบบันทึกการสัมภาษณ์

เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม”

#### ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้การสนทนากลุ่ม

ชื่อ ..... นามสกุล .....

ตำแหน่ง .....

#### ส่วนที่ 2 โปรดเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ท่านมีความคิดเห็นว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง

.....  
 .....

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ท่านมีความคิดเห็นว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง

.....  
 .....

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ท่านมีความคิดเห็นว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง

.....  
 .....

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ท่านมีความคิดเห็นว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง

.....  
 .....

5. ด้านการส่งต่อ ท่านมีความคิดเห็นว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง

.....  
 .....

## ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

ชาคริต แสงกระจ่าง

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2555 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ หลักสูตร  
วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาชีววิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัด  
กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2566 ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการ  
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม

